

บทที่ 3

ผลการศึกษา

เนื้อหาในบทนี้ อธิบายถึงผลการศึกษา ซึ่งได้แยกออกเป็น 3 หัวข้อหลัก ได้แก่

- (1) ผลการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแบบประเมิน (Checklist) ศักยภาพและความเสี่ยง ได้แก่
 - ผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเขตห้ามล่าฯ
 - ผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว
 - ผลการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
 - (2) ผลที่ได้จากกระบวนการจัดทำแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยง
 - (3) ผลการประเมินศักยภาพและความเสี่ยง
- ซึ่งในแต่ละหัวข้อ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการจัดทำแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยง

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (ดูชุด)

3.1.1.1 ข้อมูลทั่วไป

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (ดูชุด) ได้รับการสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2518 และได้รับการประกาศในพระราชกฤษฎีกาเบกษา ให้เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2519 ต่อมาในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการจัดตั้งสำนักงานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (ดูชุด) ขึ้นที่ ม.4 บ.คูชูด ต.คูชูด อ.สทิงพระ จ.สงขลา ห่างจากตัวเมืองสงขลาประมาณ 55 กม. เขตห้ามล่าฯ มีพื้นที่รับผิดชอบ 364.7 ตร.กม. (227,940 ไร่) โดยมีตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ระหว่างละติจูดที่ 7°15' ถึง 7°35' เหนือ และลองจิจูดที่ 100°17' – 100°25' ตะวันออก ครอบคลุมพื้นที่ในเขต ต.คลองรี ต.ท่าหิน ต.คูชูด (อ.สทิงพระ) ต.บางเขียด ต.ชะแล้ ต.ปากกรอ (อ.สิงหนคร) ต.ควนโศ (อ.ควนเนียง) ต.เกาะใหญ่ (อ. กระแสสินธุ์) จ.สงขลา ต.ปากพะยูน ต.ดอนประดู่ ต.เกาะหมาก ต.เกาะนางคำ (อ.ปากพะยูน) จ.พัทลุง (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2547)

(1) สภาพภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของเขตห้ามล่าฯ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ มีเกาะแก่งเป็นจำนวนมาก (ภาพประกอบ 8) เกาะขนาดใหญ่ได้แก่ เกาะหมาก เกาะนางคำ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง พื้นที่บนเกาะเป็นเนินเขาสูง มีที่ราบเล็กน้อย ส่วนเกาะเล็กๆ ได้แก่ เกาะบรรทม เกาะแพ เกาะเสือ เกาะดำเหียง เกาะรังไก่อ เกาะยายโส เกาะกระ เกาะฉนวน เกาะเสือ เกาะบรรทม เกาะโคบ พื้นน้ำในเขตห้ามล่าฯ (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทะเลสาบสงขลา) มีลักษณะเป็นน้ำจืดหรือน้ำกร่อย ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ความลึกโดยเฉลี่ยประมาณ 1 เมตร ท้องน้ำเป็นโคลนตม

ที่มา : www.googleearth.com

ภาพประกอบ 8 สภาพภูมิประเทศของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูบุด)

(2) **สภาพภูมิอากาศ** พื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ทางภาคใต้ฝั่งตะวันออก มีสภาพอากาศไม่ร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ย 24 – 32 องศาเซลเซียส มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมจนถึงเดือนกันยายน และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ มีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีประมาณ 1,900 มิลลิเมตร โดยฝนตกมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน และน้อยที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์

(3) **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

1) **พรรณไม้** ประกอบด้วย พืชในทะเลสาบ ได้แก่ สาหร่ายหนาม สาหร่ายเหมีน สาหร่ายไฟ บัวเผื่อน กกกลม จูดหนู จูด พืชริมทะเลสาบ ได้แก่ ฝาด โปทะเล ตะบูน โกงกาง ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีลำพู หนั้วราโพธิ์ จาด หนั้วทะเล และสาหร่ายทะเล เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่เขตห้ามล่าฯ ส่วนที่อยู่ใน ต. กุซุด มีป่าลำพูที่ชัดเจนโดยจะขึ้นบริเวณริมน้ำกระจายเป็นหย่อมเล็กๆ เป็นแหล่งอาศัยของนกน้ำหลายชนิด พันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ตามเกาะต่างๆ ได้แก่ ยาง จิกนม ตะเคียน ตำเสา ฯลฯ แต่ในเกาะขนาดใหญ่ มีราษฎรอาศัยอยู่ สภาพป่าจึงได้เปลี่ยนไปเป็นสวนยางพารา และไร่ (นพรัตน์ บำรุงรักษ์และคณะ, 2548)

2) **สัตว์ป่า** ที่สำคัญเป็นพวกนกน้ำ

- **นกน้ำในทะเลสาบสงขลา** แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ นกอพยพและนกประจำถิ่น จากการสำรวจนกในทะเลสาบสงขลาพบนก 44 วงศ์ 137 สกุล 218 ชนิด เป็นนกที่พบในทะเลน้อย 186 ชนิด และ กุซุด 140 ชนิด โดยจะพบ *นกประจำถิ่น* อย่างน้อย 131 ชนิด เช่น นกอีโก้ เป็ดคับแค เป็ดแดง เป็นต้น ซึ่งอาศัยอยู่ตลอดปี *นกอพยพ* ตามฤดูกาล 6 ชนิด เช่น นกยางไฟหัวเทา เขี้ยวดำ นกช่อมทะเลอกแดง นกนือทใหญ่ *นกอพยพเพื่อการผสมพันธุ์* 1 ชนิด ได้แก่ นกแอ่นทุ่งใหญ่ *นกอพยพในฤดูหนาวแต่มีไข่เพื่อการผสมพันธุ์* ประมาณ 78 ชนิด ระยะเวลาที่พบมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคมถึงเดือนมีนาคม ในส่วนของสถานภาพของนก สามารถจำแนกได้ ดังนี้

- **ชนิดที่อยู่ในสถานการณ์ถูกคุกคามระดับโลก** ได้แก่ นกหัวโตมลายู นกทะเลขาเขียวลายจุด เขี้ยวเล็กตะโพกขาว นกตะกราม

- **ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งในประเทศไทย** ได้แก่ นกตะกราม นกกระทง เขี้ยวปลาใหญ่หัวเทา

- **ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์** ได้แก่ นกกระสานวล นกกระสาแดง นกกาบบัว นกช้อนหอยขาวหรือนกกุลา เขี้ยวดำ เขี้ยวปลาเล็กหัวเทา นกหัวโตมลายู นกทะเลขาเขียวลายจุด

- **ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์** ได้แก่ เขี้ยวเล็ก ตะโพกขาว

- ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญคุกคาม ได้แก่ นกออก นกอีลุ้ม นกนางนวลแกลบเล็ก นกเงือกกรมช้าง นกแอ่นกินรัง นกแอ่นหางสีเหลือง นกกระจาบบรรณดา

• **นกน้ำในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คุชูด)** จากการสำรวจของกรมป่าไม้พบว่ามียกชนิดต่างๆ กว่า 112 ชนิด นกอพยพ ได้แก่ นกเป็ดต่างๆ กาน้ำเล็ก นกนางนวล และอื่นๆ จะมีจำนวนมากในช่วงเดือนธันวาคม – เมษายน นกประจำถิ่น ได้แก่ นกอีโถง นกอีล้ำ นกกระสาแดง และอื่นๆ ซึ่งอาศัยอยู่ตลอดปี

• **นกอีแอ่น**⁴ จากการศึกษาในเวศวิทยาประชากรของนกอีแอ่นในทะเลสาบสงขลา จังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ. 2545 – 2547 ของ ผศ.ดร.กำพล มีสวัสดิ์ พบว่า พื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คุชูด) โดยเฉพาะในบริเวณคุชูดและเกาะโคบ มีนกอีแอ่นหากินอยู่หนาแน่นเนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นป่าลำพู มีทุ่งหญ้าสภาพชื้นแฉะ และผิวน้ำมีพืชน้ำอยู่หนาแน่น ซึ่งเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญแหล่งหนึ่งของนกอีแอ่น (สถาบันวิจัยพื้นที่ชุ่มน้ำ, 2547)

3) **สัตว์น้ำ พบปลาอย่างน้อย 88 ชนิด** ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาตะลุมพุก ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ ได้แก่ ปลาขอดจากหรือปลามังกร ปลาแมวหูดำ ปลาคูกค้ำน ปลากะรังไฟ

4) **สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง พบ แพลงก์ตอนสัตว์** ในเขตห้ามล่าฯ 7 ไฟลัม ได้แก่ Protozoa Cnidaria Gastrotricha Rotifera Annelida Arthropoda และ Mollusca (Marshall, 1984) พบ สัตว์หน้าดิน 3 ไฟลัม และมีองค์ประกอบคล้ายทะเลน้อย (ONEB, 1981)

3.1.1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ จัดได้ว่ามีความสะดวกมาก โดยจากหาดใหญ่ ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 407 ผ่านสะพานติณสูลานนท์ แล้วเข้าสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4083 ซึ่งเป็นทางตัดเลียบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ช่วงสงขลา-สทิงพระ ทางซ้ายมือจะมีป้ายบอก “ทางเข้าเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา” เป็นทางแยกเข้าไประยะทางประมาณ 3 กม. เป็นถนนลาดยางอย่างดี ระยะทางจากตัวเมืองหาดใหญ่รวมประมาณ 32 กม. ใช้

⁴ “นกอีแอ่น” ตามพระราชบัญญัติการรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 หมายความว่า นกอีแอ่นชนิดที่ใช้กินรัง นกอีแอ่นที่สำรวจพบในถ้ำบนเกาะรังนก มี 2 ชนิด คือ นกแอ่นกินรัง หรือ นกแอ่นรังขาว (ชื่อสามัญ Edible-nest swiftlet ชื่อวิทยาศาสตร์ *Collocalia fuciphaga* Gmelin, 1789) และนกแอ่นหางสีเหลือง หรือนกแอ่นรังดำ (ชื่อสามัญ Black-nest swiftlet ชื่อวิทยาศาสตร์ *Collocalia maxima* Hume, 1878)

เวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที สามารถเดินทางได้โดยยานพาหนะทุกประเภท ทั้งรถจักรยานยนต์ รถยนต์ และรถบัสขนาดใหญ่ เข้าถึงจุดท่องเที่ยวภายในสำนักงานเขตห้ามล่าฯ ได้ และสามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

3.1.1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคาร

สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคารเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าฯ โดยทั่วไป เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีความผสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติได้ดี โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) อาคารสำนักงาน เขตห้ามล่าฯ มีอาคารสำนักงานจำนวน 1 หลัง ตั้งอยู่บริเวณอุทยานนกน้ำคูขุด มีเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าฯ ประจำ ทำหน้าที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกกับนักท่องเที่ยวในกรณีต่างๆ เช่น การติดต่อขอใช้สถานที่ในการจัดประชุมสัมมนา การเข้าค่ายพักแรม การจองห้องพักรับรอง หรือการขอให้เจ้าหน้าที่เป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้

(2) บ้านพักเจ้าหน้าที่ เขตห้ามล่าฯ มีบ้านพักเจ้าหน้าที่ ตั้งอยู่ในบริเวณสำนักงานเขตห้ามล่าฯ จำนวน 4 หลัง แต่ปรับเปลี่ยนให้เป็นบ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยว 1 หลัง

(3) อาคารสนับสนุนต่างๆ เช่น โรงเก็บพัสดุอุปกรณ์ 1 หลัง โรงรถ 1 โรง สามารถเก็บยานพาหนะของเขตห้ามล่าฯ ได้ 7 คัน

(4) ป้อมยาม มีป้อมยาม 1 ป้อม ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าทางเข้าสำนักงานเขตห้ามล่าฯ มีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อรับแจ้งเหตุ และมีการจัดเวรยามเพื่อรักษาความปลอดภัยภายในเขตห้ามล่าฯ ตลอด 24 ชั่วโมง

3.1.1.4 ระบบคมนาคมและการจราจรภายในแหล่งท่องเที่ยว

ระบบคมนาคมและการจราจรภายในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่สำนักงานเขตห้ามล่าฯ ประกอบด้วย ทางเดินเท้า ระบบถนนและลานจอดรถ ระบบป้าย-สัญลักษณ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีรายละเอียดดังนี้

(1) ทางเดินเท้า เขตห้ามล่าฯ ได้จัดทำทางเดินเท้าคอนกรีต โดยเริ่มตั้งแต่บริเวณด้านหน้าอาคารสำนักงาน บ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยว รอบสระบัว ลานกิจกรรม และทางเดินเท้าเป็นแนวยาวเรียบริมทะเลสาบ ได้แก่ บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หอดูนก และศาลาทำเรือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมทัศนียภาพตามจุดต่างๆ ได้โดยรอบ

(2) ระบบถนนและลานจอดรถ ถนนภายในเขตห้ามล่าฯ เป็นถนนคอนกรีต มีระบบการจราจร เข้า-ออกได้ทางเดียว คือ บริเวณด้านหน้าของสำนักงานเขตห้ามล่าฯ มีลานจอดรถ 1 จุด อยู่บริเวณด้านหน้าของสำนักงานเขตห้ามล่าฯ มีลักษณะเป็นลานคอนกรีต มีรั้วเฝ้าเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

(3) ระบบป้าย-สัญลักษณ์ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว เขตห้ามล่าฯ มีระบบป้าย-สัญลักษณ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ระบบป้ายบอกทิศทางที่กรมทางหลวงและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำขึ้นเพื่อความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงเขตห้ามล่าฯ ซึ่งมีความชัดเจนและได้มาตรฐาน และระบบป้าย-สัญลักษณ์ที่ทางเขตห้ามล่าฯ ได้จัดทำขึ้นเอง เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางไปยังจุดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวและจุดชมทัศนียภาพซึ่งกระจายอยู่โดยรอบเขตห้ามล่าฯ โดยทำจากไม้ มีความชัดเจน สวยงาม และกลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยว

3.1.1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างขึ้นเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายในการประกอบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว ในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มีหลากหลาย เช่น บ้านพักนักท่องเที่ยว พื้นที่กางเต็นท์ ห้องประชุมสัมมนา ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ระบบสาธารณูปโภค มีรายละเอียดดังนี้

(1) บ้านพักนักท่องเที่ยว โดยปกติ เขตห้ามล่าฯ ไม่มีบ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความต้องการพักแรมและทำกิจกรรมในพื้นที่ ทางเขตห้ามล่าฯ จึงปรับเปลี่ยนบ้านพักเจ้าหน้าที่ ให้เป็นบ้านพักรับรองชั่วคราวสำหรับนักท่องเที่ยวจำนวน 1 หลัง มี 4 ห้องนอน พักได้ห้องละ 5 คน โดยไม่คิดค่าบริการ (อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวที่มาพักส่วนใหญ่บริจาคเงินให้กับเขตห้ามล่าฯ) ซึ่งในปัจจุบันบ้านพักทรุดโทรมและไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จากปัญหาดังกล่าว ทางเขตห้ามล่าฯ ได้กำหนดแผนการก่อสร้างบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว และขณะเขียนรายงานนี้ อยู่ในขั้นตอนการเสนอขออนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการ

(2) พื้นที่กางเต็นท์ เนื่องจากพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มีกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนักเรียน นักศึกษา จากสถาบันต่างๆ เข้ามาขอใช้สถานที่ทำกิจกรรมเข้าค่ายพักแรมเป็นจำนวนมาก และต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทางเขตห้ามล่าฯ จึงจัดให้มีพื้นที่สำหรับกางเต็นท์ มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ ลานดินได้ร่มไม้ มีภูมิทัศน์สวยงาม และใกล้แหล่งน้ำใช้สอย (ห้องน้ำและห้องสุขา) โดยสามารถรองรับเต็นท์ขนาด 4 คนได้ประมาณ 50 หลัง ซึ่งเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

(3) **ห้องประชุมสัมมนา** มีจำนวน 2 ห้อง คือ ห้องประชุมสัมมนาในอาคารสำนักงาน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 100 คน และห้องประชุมสัมมนาในอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 45 คน ซึ่งเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ไม่พร้อมให้บริการ

(4) **ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว** มีลักษณะเป็นอาคารสำนักงาน มีที่ตั้งที่เหมาะสมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยว คือ เป็นพื้นที่ที่เข้าถึงได้สะดวก มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ และมีทัศนียภาพงดงาม เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณริมทะเลสาบใกล้ศาลาท่าเทียบเรือ ภายในมีพื้นที่สำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวและห้องบรรยาย สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 40 คน เริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 มีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ 2 คน ทำหน้าที่บริการข้อมูล สื่อแผ่นพับให้ความรู้ และเป็นวิทยากรบรรยาย โดยเปิดให้บริการทุกวันจันทร์ – เสาร์ เวลา 08.30 – 16.30 น.

เขตห้ามล่าฯ ได้พยายามพัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติวิทยาและวิถีชีวิตของชุมชนในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แต่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานและขาดความพร้อมในหลายด้าน ได้แก่

- ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน
- ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ เช่น มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ และมีประสบการณ์ด้านงานประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
- อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์และสื่อให้ความรู้ ไม่พร้อมให้บริการ เช่น ระบบไฟฟ้าส่วนใหญ่ รวมทั้งเครื่องเสียง เสียบ และ/หรือ ชำรุด ; ไม่มีเครื่องเสียงประเภทพกพา เพื่อใช้บรรยายตามจุดต่างๆ ของเขตห้ามล่าฯ และ ขณะล่องเรือ ; ไม่มีโทรทัศน์สำหรับฉายวีดิทัศน์ ไม่มีเครื่องฉายสไลด์ ; ไม่มีโปรเจกเตอร์แสดงชนิดของนกน้ำและพืชพรรณธรรมชาติที่โดดเด่นของเขตห้ามล่าฯ ; ไม่มีตู้ปลา เพื่อใช้แสดงตัวอย่างปลาที่สำคัญในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ; ไม่มีแบบจำลองพร้อมคำอธิบายที่แสดงวิถีชีวิตพื้นบ้านของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น การทำประมงพื้นบ้าน วัฒนธรรมศาลโตนด ; ไม่มีสื่อแผ่นพับโปรเจกเตอร์ให้ความรู้ที่เป็นภาษาอังกฤษ เป็นต้น

(5) **ท่าเทียบเรือ** ก่อสร้างขึ้นเพื่อรับส่งนักท่องเที่ยวมีจำนวน 2 ท่า คือ (ก) **ท่าเทียบเรือบริเวณหอดูนก** จะใช้ในฤดูฝนหรือช่วงน้ำขึ้น และ (ข) **ท่าเทียบเรือบริเวณศาลาอเนกประสงค์** ซึ่งเชื่อมต่อกับร้านอาหาร จะใช้ในฤดูแล้งหรือช่วงน้ำลง ท่าเทียบเรือบริเวณศาลาอเนกประสงค์ มีลักษณะเป็นท่าเทียบเรือคอนกรีตได้มาตรฐาน ภายในศาลามีชั้มดอกเห็ด 2 ชั้ม ทำด้วยคอนกรีตหลังคากระเบื้อง มีความคงทนถาวร ซึ่งทางเขตห้ามล่าฯ จัดให้เป็นชั้มของสมาชิกชมรมเรือนาเที่ยวอุทยานนกน้ำจุฑ และชั้มสำหรับขายอาหารและน้ำดื่ม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ติดต่อขอใช้บริการ

ในช่วงวันหยุดและฤดูกาลท่องเที่ยว จะมีสมาชิกชมรมประจำอยู่ที่ชุม แต่ในวันธรรมดาและในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูกาลท่องเที่ยว จะไม่มีสมาชิกของชมรมประจำอยู่ที่ชุมตลอดเวลา เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวน้อย แต่ไม่เป็นปัญหาสำหรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากสมาชิกของชมรมเป็นชาวประมงที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียง นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อขอรับบริการเรือนำเที่ยวที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวหรือที่สำนักงานเขตห้ามล่าฯ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำคอยอำนวยความสะดวกให้

(6) เรือนำเที่ยว และชมรมเรือนำเที่ยวอุทยานนกน้ำคุชูด

- **การจัดตั้งชมรมเรือนำเที่ยว** ได้มีการรวมกลุ่มของชาวบ้านซึ่งประกอบอาชีพประมงในพื้นที่ ค.คุชูด และต้องการหารายได้เพิ่ม จัดตั้งเป็น “ชมรมเรือนำเที่ยวอุทยานนกน้ำคุชูด” เพื่อให้บริการล่องเรือดูนกในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 50 คน และเรือนำเที่ยว 50 ลำ สมาชิกชมรมฯ ส่วนหนึ่ง ได้เข้าเป็นสมาชิกของชมรมอาสาตำรวจท่องเที่ยว อ.สติงพระ จ.สงขลา มีหน้าที่ สำรองความเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยว ตรวจสอบราคาสินค้าเพื่อป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ดูแลความปลอดภัยและให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น

- **การให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว** ทางชมรมฯ ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางกรมเจ้าท่า และเขตห้ามล่าฯ อย่างเคร่งครัด เช่น กำหนดให้มีนักท่องเที่ยว จำนวน 6 คน/ลำ และมีเสื้อชูชีพไว้บริการ โดยทางชมรมฯ ได้จัดเสื้อชูชีพไว้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 20 ตัว โดยงบประมาณในการจัดซื้อ ได้จากทุนทรัพย์ของสมาชิกชมรมฯ และเงินสนับสนุนจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลคุชูด ซึ่งปัจจุบันเสื้อชูชีพไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเนื่องจากมีสภาพเก่าและชำรุดเกือบทั้งหมด

- **เส้นทางล่องเรือเพื่อศึกษาธรรมชาติในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ** ชมรมเรือนำเที่ยวอุทยานนกน้ำคุชูด ได้ร่วมกับเขตห้ามล่าฯ กำหนดเส้นทางเพื่อล่องเรือดูนกและศึกษาธรรมชาติในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ไว้ 5 เส้นทาง และมีการกำหนดราคาค่าบริการโดยสมาชิกชมรม ดังตาราง 6 การล่องเรือดูนกไปตามจุดต่างๆ สมาชิกชมรมฯ จะทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ แต่เนื่องจากไม่มีการอบรมอย่างจริงจัง การสื่อสารและการสื่อความหมายทางธรรมชาติเพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวจึงไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้นักท่องเที่ยวยังไม่สามารถเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

เส้นทางที่นักท่องเที่ยวนิยมล่องเรือมากที่สุด คือ เส้นทางล่องเรือดูนกบริเวณรอบคุชูด (เส้นทางที่ 1) และเส้นทางจากอุทยานนกน้ำคุชูดไปยังเกาะโคบ (เส้นทางที่ 3)

ตาราง 6 เส้นทางในการให้บริการล่องเรือนำเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ

เส้นทาง	เส้นทางท่องเที่ยว	ราคา (บาท/เที่ยว)	ระยะเวลา (ชม.)
1	คูนกบริเวณรอบอุทยานนกน้ำกุซุด	250	1
2	อุทยานนกน้ำกุซุด – เกาะบรรทม	300	1.5
3	อุทยานนกน้ำกุซุด – เกาะโคบ	300	1.5
4	อุทยานนกน้ำกุซุด – เกาะสี่เกาะห้า	600	3
5	อุทยานนกน้ำกุซุด – เกาะกระ	650	3

(7) ระบบสาธารณูปโภค เช่น ระบบน้ำใช้และ ระบบไฟฟ้า

- ระบบน้ำใช้ ในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ เป็นระบบน้ำบาดาล และน้ำผิวดินจากสระน้ำในบริเวณสำนักงานเขตห้ามล่าฯ มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการ และจัดอยู่ในภาวะขาดแคลนน้ำใช้ และน้ำคุณภาพต่ำ มีสี กลิ่น และตะกอนมาก ในส่วนน้ำดื่มจะซื้อจากร้านค้า
- ระบบไฟฟ้าและไฟส่องสว่าง มีความพร้อมและเพียงพอในการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

(8) ห้องน้ำและห้องสุขา มีห้องน้ำและห้องสุขา 2 หลัง ผู้หญิง 1 หลัง และผู้ชาย 1 หลัง แต่ละหลังจะมีห้องน้ำ 1 ห้อง และห้องสุขา 4 ห้อง เป็นแบบส้วมราด ห้องน้ำและห้องสุขา ทั้ง 2 หลังเป็นอาคารก่อสร้างด้วยอิฐถือปูน หลังคากระเบื้อง มีความคงทน แต่มีสภาพทรุดโทรม วิธีการกำจัดของเสียใช้บ่อเกรอะและบ่อซึม และน้ำใช้ในห้องน้ำจะมีรางสำหรับรองรับและระบายลงสู่คลองซึ่งเชื่อมต่อกับทะเลสาบสงขลา

(9) หอดูนก มีจำนวนทั้งหมด 4 หอ อยู่ในพื้นที่ 1 หอ ตั้งอยู่บริเวณด้านหลังอาคารศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และอยู่ในทะเลสาบ 3 หอ ใช้เป็นจุดจอดเรือดูนก

(10) ร้านอาหาร มี 2 ร้าน คือ ร้านอาหารสวัสดิการของทางเขตห้ามล่าฯ และร้านอาหารของชาวบ้านในพื้นที่ ทั้งสองร้านตั้งอยู่ติดกันบริเวณริมทะเลสาบ มีลักษณะเป็นพื้นไม้ผสมคอนกรีตแบบยกพื้น หลังคากระเบื้อง มีลักษณะกลมกลืนกับธรรมชาติพอสมควร สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 15-20 โต๊ะ/ร้าน มีนักท่องเที่ยวมารับประทานอาหารอย่างต่อเนื่องตลอดปี สถานที่ตั้งของร้านเป็นจุดที่สามารถชมทัศนียภาพของทะเลสาบสงขลาได้โดยรอบ

(11) ร้านจำหน่ายของที่ระลึก มีอยู่ 1 ร้าน อยู่ด้านหน้าทางเข้าร้านอาหาร มีลักษณะเป็นคอนกรีต หลังคากระเบื้อง เป็นร้านของชาวบ้าน จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนในพื้นที่ ต.กุซุด และใน

พื้นที่ อ. สทิงพระ มีการรวมกลุ่มจัดทำขึ้นเพื่อหารายได้เสริม เช่น ผลิตภัณฑ์ของใช้และของที่ระลึกทำจากตาลโตนด ได้แก่ ตะกร้า กระเป่า หมวก พวงกุญแจ เป็นต้น

3.1.1.6 ระบบการจัดการมูลฝอย

เขตห้ามล่าฯ ให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาดมาก มีระบบการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย เป็นระบบถังขยะใบเดียว เนื่องจากขยะมูลฝอยมีปริมาณน้อย และส่วนใหญ่เป็นใบไม้ และเศษไม้ โดยเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าฯ จะวางถังขยะไว้ตามจุดต่างๆ และจะทำการรวบรวมและเก็บขนขยะมูลฝอยทุกเย็นของแต่ละวัน และนำไปทิ้งที่หลุมขยะของเทศบาลอำเภอสทิงพระ ทางเทศบาลจะกำจัดโดยวิธีการเผากลางแจ้ง

3.1.1.7 ระบบการจัดการน้ำเสีย

ทางเขตห้ามล่าฯ ไม่มีระบบการจัดการและบำบัดน้ำเสียก่อนระบายลงสู่ทะเลสาบน้ำเค็มในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ได้แก่ น้ำทิ้งจากห้องน้ำ ห้องสุขา บ้านพักนักท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่ร้านอาหารและโรงครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำเสียจากชุมชนที่อาศัยอยู่ริมทะเลสาบ ซึ่งสิ่งปนเปื้อนในน้ำทิ้งเหล่านี้จะเป็นสารอินทรีย์ ซึ่งมีธาตุอาหาร (ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส) ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชน้ำ ซึ่งหากมีมากเกินไปจะก่อให้เกิดปัญหายูโทรฟิเคชัน (Eutrophication)

ภาวะยูโทรฟิเคชัน ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำ ด้วยการทำให้ออกซิเจนละลายลดต่ำกว่า 2 มก./ล. (Hypoxia) หรือหมดไป (Anoxia) พบว่าปัญหายูโทรฟิเคชันในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มีสถานการณ์รุนแรงเริ่มขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 พบการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของพืชน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นสาหร่ายหนาม (*Najas* sp.) โดยบริเวณบ้านคูชุดไปจนถึงคลองชะแล้พบ *Cladaophora* และ *Enteromorpha* ซึ่งเป็นสาหร่ายสีเขียวขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ขึ้นปะปนอยู่กับสาหร่ายหนาม กระจายอยู่ทั่วไป ในปี พ.ศ. 2543 พบปลาตายอยู่บริเวณหมู่ที่ 1 และ 2 ต.คูชุด โดยสัตว์น้ำที่ตายทุกชนิดเป็นสัตว์น้ำที่อาศัยและหากินบริเวณพื้นที่ตื้นน้ำ (เพ็ญใจ สมพงษ์ชัยกุล, 2547)

3.1.1.8 สถานพยาบาล

สถานพยาบาลที่อยู่ใกล้สำนักงานเขตห้ามล่าฯ ได้แก่ สถานีอนามัยตำบลคูซูด ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากเขตห้ามล่าฯ ประมาณ 2 กม. และโรงพยาบาลอำเภอสังขสิงห์พระ ตั้งอยู่ห่างจากเขตห้ามล่าฯ ประมาณ 4 กม. จากสถิติผู้เข้ารับบริการในสถานพยาบาลทั้งสอง ในช่วงที่ผ่านมา ไม่พบว่ามีอุบัติเหตุร้ายแรงเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว มีเพียงอุบัติเหตุเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งทางเขตห้ามล่าฯ ได้จัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อการปฐมพยาบาลไว้อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

3.1.1.9 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าฯ

(1) จำนวนนักท่องเที่ยว จากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 - 2548 พบว่าเขตห้ามล่าฯ มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด 831,781 คน มีจำนวนนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 138,630 คน/ปี ดังตาราง 7 และในปี พ.ศ. 2548 พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยว เฉลี่ยต่อวันในเดือนที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุด คือ เดือนเมษายน เท่ากับ 484 คน/วัน ดังตาราง 8

ตาราง 7 จำนวนนักท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2548

จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละปี (คน)						รวม	เฉลี่ย/ปี
2543	2544	2545	2546	2547	2548		
135,389	147,785	140,252	137,957	140,102	130,296	831,781	138,630

ตาราง 8 จำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย/วัน ใน ปี พ.ศ. 2548

จำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2548 (คน)		
นักท่องเที่ยวทั้งหมด	เดือนเมษายน	เฉลี่ย/วัน
130,296	14,505	483.5

(2) **ฤดูกาลท่องเที่ยว** เขตห้ามล่าฯ มีฤดูกาลท่องเที่ยว ในช่วงเดือน ธันวาคม – เมษายน ของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงที่มีนกอพยพ และนกประจำถิ่นเป็นจำนวนมาก เหมาะสำหรับการล่องเรือดูนก และทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

(3) **กิจกรรมในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ** มีหลากหลาย ได้แก่ การชมทิวทัศน์ ล่องเรือ ดูนก ศึกษาธรรมชาติ ถ่ายรูป กางเต็นท์พักผ่อน เข้าค่าย การประชุม สัมมนา การใช้บริการจากร้านอาหาร และร้านจำหน่ายของที่ระลึก

(4) **การสร้างเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว** เนื่องจากในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา เกิดสถานการณ์ไข้หวัดนก ที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ทางเขตห้ามล่าฯ จึงได้ร่วมกับปศุสัตว์อำเภอ และชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเขตห้ามล่าฯ ร่วมกันดำเนินงานเฝ้าระวัง และกำหนดแนวทางในการป้องกันอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ (ก) การตรวจมูลนกน้ำเพื่อหาเชื้อไข้หวัดนก โดยทางเขตห้ามล่าฯ ทำการสุ่มเก็บมูลนกน้ำ 3-4 ชนิด ส่งให้ปศุสัตว์อำเภอทำการตรวจหาเชื้อไข้หวัดนก เดือนละครั้ง (ข) กำหนดพื้นที่เสี่ยง โดยจัดทำป้ายห้ามนักท่องเที่ยวเข้าใกล้ หรือจับ (สัมผัส) นกน้ำในบริเวณนั้น และ (ค) การจัดประชุมติดตามสถานการณ์ไข้หวัดนก ร่วมกับ ปศุสัตว์อำเภอ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง

จากผลการดำเนินงานเฝ้าระวังสถานการณ์ไข้หวัดนกในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ที่ผ่านมา พบว่า ไม่มีรายงานการตรวจพบเชื้อไข้หวัดนก จึงสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และทำกิจกรรมในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ได้อย่างมาก

3.1.1.10 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลเขตห้ามล่าฯ

หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่เขตห้ามล่าฯ คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอัตรากำลังคนในการดูแลเขตห้ามล่าฯ จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2548 รวมจำนวน 58 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ 2 คน ลูกจ้างประจำ 12 คน และลูกจ้างชั่วคราว 44 คน และโดยที่เขตห้ามล่าฯ มีพื้นที่รับผิดชอบมากถึง 364.7 ตร.กม จึงมีการแบ่งการดูแลพื้นที่ ออกเป็นหน่วยพิทักษ์ป่าถาวร และหน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราว เพื่อกระจายกำลังเจ้าหน้าที่ในการดูแลพื้นที่ โดยมีหน่วยพิทักษ์ป่าถาวร 4 หน่วย ประกอบด้วย 1) หน่วยพิทักษ์ป่าแหลมควายราบ 2) หน่วยพิทักษ์ป่าท่าหิน 3) หน่วยพิทักษ์ป่าเกาะหมาก และ 4) หน่วยพิทักษ์ป่าอ่าวท่ายาง และหน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราว 3 หน่วย ประกอบด้วย

ด้วย 1) หน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราวเกาะโคบ 2) หน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราวบางเขียด และ 3) หน่วยพิทักษ์ป่าชั่วคราวท่าเตียน

3.1.1.11 สรุปสภาพปัญหาจากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของเขตห้ามล่าฯ

(1) ปัญหาด้านงบประมาณ

- ขาดงบประมาณในการก่อสร้างบ้านพักนักท่องเที่ยว การซ่อมแซม และการปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนขาดงบประมาณในการจัดการเขตห้ามล่าฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ และได้มาตรฐาน

(2) ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว

- ไม่มีบ้านพักสำหรับนักท่องเที่ยว
- ขาดแคลนน้ำใช้ และคุณภาพน้ำไม่ได้มาตรฐาน มีตะกอน มีสี และกลิ่น
สนิม

- ห้องน้ำและห้องสุขา มีสภาพทรุดโทรม

- อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ มีสภาพชำรุด และไม่พร้อมให้บริการ

(3) ปัญหาด้านบุคลากร

- อัตรากำลังคน ประเภทเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอในการดูแลพื้นที่เขตห้ามล่าฯ
- ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ ในด้านการสื่อความหมาย การใช้ภาษาอังกฤษ และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

(4) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

- การคืนเงินของทะเลสาบสงขลาและบริเวณอุทยานนกน้ำคูขุด ต. คูขุด ในช่วงฤดูแล้ง ทำให้เส้นทางท่องเที่ยวในบางเส้นทางไม่สามารถท่องเที่ยวได้

- การเพิ่มขึ้นของต้นลำพูเป็นแนวยาวในทะเลสาบ บดบังทัศนียภาพของเขตห้ามล่าฯ และเป็นที่อยู่อาศัยของงูและสัตว์เลื้อยคลานอื่นๆ

- การทิ้งขยะและน้ำเสียจากชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ลงสู่ทะเลสาบ

(5) ปัญหาด้านระบบสื่อการเรียนรู้ทางธรรมชาติ

- ไม่มีสื่อประเภทแผ่นพับภาษาอังกฤษเพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทเครื่องมือสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาธรรมชาติ เช่น ป้ายแสดงรูปภาพ และความสำคัญของนกน้ำแต่ละชนิด และคู่มือศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น
- ไม่มีการจัดระบบเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ได้มาตรฐาน เช่น แต่ละเส้นทางผ่านอะไร มีความสำคัญอย่างไร มีอะไรเป็นจุดเด่น เป็นต้น
- ไม่มีมีคฤเทศก์ที่มีความรู้ความชำนาญ ในการสื่อสารและให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่

(6) ปัญหาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์

- กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ไม่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ เนื่องจากมีกิจกรรมเด่นเพียงอย่างเดียว คือ การล่องเรือคุนุก
- ขาดการประชาสัมพันธ์เขตห้ามล่าฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

3.1.2 การวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกประเภทหนึ่ง เพื่อใช้สนับสนุน และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบประเมิน นอกจากนี้จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลประกอบการให้คะแนนตัวชี้วัดด้านศักยภาพและความเสี่ยงในบางประเด็น

ผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว จำแนกข้อมูลเป็น 3 ประเภท คือ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแหล่งท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้

3.1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ตาราง 9)

(1) เพศ จากผลการศึกษาเกี่ยวกับเพศ อายุ และระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าฯ จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองเพศมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันมากนัก โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 53 และเพศหญิง ร้อยละ 47

(2) **อายุ** อายุของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 44.5 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 25.5 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 21 อายุระหว่าง 10-20 ปี ร้อยละ 7.5 อายุระหว่าง 41- 50 ปี และช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 1.5 อยู่ระหว่าง 51-60 ปี แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาวและวัยทำงาน คาดว่า เป็นช่วงวัยที่มีเวลาว่าง และมีความสนใจในการเดินทางเพื่อพักผ่อน และทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มากกว่าช่วงอายุอื่นๆ

(3) **ระดับการศึกษา** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.5 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา ร้อยละ 31.5 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 19.5 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และร้อยละ 11.5 มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีระดับการศึกษาสูง และปานกลางค่อนข้างสูง นิยมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง มีความรู้ความเข้าใจถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ นอกจากนี้ ปัจจุบัน มีการประชาสัมพันธ์ ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสธรรมชาติมากขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อการเดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้

(4) **อาชีพ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 34.5 เป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงมา ร้อยละ 26 เป็น พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ร้อยละ 24 เป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 14.5 เป็นนักธุรกิจ/อาชีพอิสระ และร้อยละ 0.5 เป็นแม่บ้านและเกษตรกร ตามลำดับ การที่นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา อาจเนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีเวลาว่าง และมีความต้องการในการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติสูง

ตาราง 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
(1) เพศ		
- ชาย	106	53.0
- หญิง	94	47.0
(2) อายุ		
- 10-20 ปี	42	21
- 21-30 ปี	89	44.5
- 31-40 ปี	51	25.5
- 41-50 ปี	15	7.5
- 51-60 ปี	3	1.5
(3) ระดับการศึกษา		
- มัธยมศึกษา	39	19.5
- อนุปริญญา/ปวส.	63	31.5
- ปริญญาตรี	75	37.5
- สูงกว่าปริญญาตรี	23	11.5
(4) อาชีพ		
- นักเรียน/นักศึกษา	69	34.5
- ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	48	24.0
- นักธุรกิจ/อาชีพอิสระ	29	14.5
- แม่บ้าน	1	0.5
- พนักงานบริษัท/ลูกจ้าง	52	26
- เกษตรกร	1	0.5

3.1.2.2 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว (ตาราง 10)

(1) แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักเขตห้ามล่าฯ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 51 รู้จักเขตห้ามล่าฯ จากการบอกกล่าว อาจเนื่องจาก การประชาสัมพันธ์ เขตห้ามล่าฯ ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจแห่งหนึ่งของภาคใต้ ผ่านสื่อประเภทต่างๆ ยังไม่แพร่หลายมากนัก นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ จึงรู้จักเขตห้ามล่าฯ จากการพูดคุย แนะนำ และบอกกล่าว มากกว่า การได้รับข้อมูลจากแหล่งอื่น ได้แก่ บริษัททัวร์ (ร้อยละ 14.5) วารสาร/หนังสือท่องเที่ยว (ร้อยละ 12) แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่ (ร้อยละ 10.5) โทรทัศน์ (ร้อยละ 1.5) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ร้อยละ 5.5) และ Internet (ร้อยละ 5) ตามลำดับ

(2) การมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งคือ ร้อยละ 55.5 เคยมาเยือน ที่เหลืออีกร้อยละ 44.5 ไม่เคยมาเยือนเขตห้ามล่าฯ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เคยมาเยือนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เขตห้ามล่าฯ มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม เหมาะสำหรับการมาพักผ่อนในช่วงวันหยุด และล่องเรือดูนกในช่วงเดือน ธันวาคม-เมษายน ของทุกปี จึงมีนักท่องเที่ยวกลับมาเยือนเขตห้ามล่าฯ ในช่วงเวลาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

(3) รูปแบบการท่องเที่ยว ลักษณะการท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าฯ ส่วนใหญ่นิยมมาในลักษณะ กลุ่มเพื่อนและหมู่คณะ คิดเป็นร้อยละ 33 เท่ากัน เนื่องจากการมาเที่ยวเป็นกลุ่มและเป็นหมู่คณะ สามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้มากกว่ารูปแบบอื่น ซึ่งได้แก่ การมาท่องเที่ยวในรูปแบบครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20 อื่นๆ เช่น บริษัททัวร์ คิดเป็นร้อยละ 11.5 และมาคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 2.5

(4) ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาเที่ยวเขตห้ามล่าฯ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 34 และ 33 นิยมเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว และรถบัส (เป็นหมู่คณะ) ตามลำดับ และร้อยละ 22.5 เดินทางด้วยรถเช่าเหมา และร้อยละ 10.5 เดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะ จากผลการสำรวจ พบว่า เส้นทางคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก และได้มาตรฐาน นักท่องเที่ยวจึงอาจจะ นิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว มากกว่ายานพาหนะประเภทอื่น

ตาราง 10 ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
(1) แหล่งข้อมูลที่ทำให้รู้จักเขตห้ามล่าฯ		
- แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่	21	10.5
- วารสาร / หนังสือแนะนำเที่ยว	24	12.0
- โทรทัศน์	3	1.5
- บริษัททัวร์	29	14.5
- การบอกกล่าว	102	51.0
- Internet	10	5.0
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	11	5.5
(2) ประสบการณ์การเยือนแหล่งท่องเที่ยว		
- เคยมา	111	55.5
- ไม่เคยมา	89	44.5
(3) รูปแบบการท่องเที่ยว		
- คนเดียว	5	2.5
- ครอบครัว	40	20.0
- กลุ่มเพื่อน	66	33.0
- หมู่มาก	66	33.0
- อื่นๆ	23	11.5
(4) ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาแหล่งท่องเที่ยว		
- รถยนต์ส่วนตัว	68	34.0
- รถเช่าเหมา	45	22.5
- รถบัส	66	33.0
- รถโดยสารสาธารณะ	21	10.5

ตาราง 10 (ต่อ)

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
(5) ประเภทนักท่องเที่ยว		
- นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/ เรียนรู้ธรรมชาติ	87	43.5
- นักชุนก	10	5.0
- นักท่องเที่ยวทั่วไป/นักทัศนจาร	103	51.5
(6) รูปแบบการท่องเที่ยว		
- แบบไปเช้า-เย็นกลับ	134	67.0
- แบบค้างคืน	66	33.0
(7) สถานที่พักค้างแรม		
- พักร่วมกับชาวบ้าน/โฮมสเตย์	15	7.5
- กางเต็นท์	56	28.0
- รีสอร์ท	16	8.0
- บ้านพักรับรองของเขตห้ามล่าฯ	109	54.5
- อื่น ๆ (พักบ้านคนรู้จัก)	4	2.0

(5) **การจัดประเภทของนักท่องเที่ยว** จากการสำรวจ พบว่าในการเดินทางมาเยือนเขตห้ามล่าฯ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.5 จัดตัวเองเป็นนักท่องเที่ยวประเภททั่วไป/นักทัศนจร ร้อยละ 43.5 จัดเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/เรียนรู้ธรรมชาติ และร้อยละ 5 จัดเป็นนักดูนก แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวประเภททั่วไป หรือประเภททัศนจร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อการพักผ่อนและชมความสวยงามของภูมิทัศน์ มากกว่าจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการเรียนรู้ธรรมชาติ หรือศึกษาเกี่ยวกับพืชหรือนกน้ำในพื้นที่ แต่คาดว่าหากเขตห้ามล่าฯ มีการประชาสัมพันธ์ ให้เขตห้ามล่าฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ มีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น และจัดทำสื่อความหมายทางธรรมชาติ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/เรียนรู้ธรรมชาติ และนักดูนก ให้เข้ามาในพื้นที่ได้มากขึ้น

(6) **ลักษณะการท่องเที่ยว** กลุ่มตัวอย่าง ประมาณ 2 ใน 3 มีลักษณะการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ อีกประมาณ 1 ใน 3 มีลักษณะของการพักค้างคืน เนื่องจากเขตห้ามล่าฯ มีบ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอับความต้องการ จึงมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวมีลักษณะการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ มากกว่า แบบค้างคืน

(7) **สถานที่พักค้างแรม** จากผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างหากมีการพักค้างแรมระหว่างเดินทางท่องเที่ยวในเขตห้ามล่าฯ พบว่า ร้อยละ 54.5 มีความต้องการพักแรมที่บ้านพักรับรองของเขตห้ามล่าฯ ร้อยละ 28 กางเต็นท์ ร้อยละ 8 พักรีสอร์ต ร้อยละ 7.5 พักร่วมกับชาวบ้าน/โฮมสเตย์ ร้อยละ 2 อื่นๆ เช่น พักบ้านคนรู้จัก จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความสนใจที่จะพักแรมในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มากกว่าการพักค้างแรมในสถานที่อื่นๆ คาดว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการพักผ่อน และใช้เวลาอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสธรรมชาติให้ได้มากที่สุด

3.1.2.3 ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแหล่งท่องเที่ยว (ตาราง 11)

(1) **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความสวยงามของภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 53.5 เห็นว่าเขตห้ามล่าฯ มีสภาพภูมิทัศน์สวยงามปานกลาง ร้อยละ 41 เห็นว่ามีความสวยงามมาก และร้อยละ 5.5 เห็นว่าสวยงามน้อย แสดงว่ามุมมอง ความสวยงามทางภูมิทัศน์ของเขตห้ามล่าฯ ยังมีความสวยงามเพียงพอที่จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้

(2) **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว** กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 74 มีความคิดเห็นว่าเขตห้ามล่าฯ มีความอุดมสมบูรณ์มาก ร้อยละ 25 และร้อยละ 1 มีความคิดเห็นว่ามีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางและน้อย ตามลำดับ สันนิษฐานว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าเขตห้ามล่าฯ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ และมีกฎระเบียบ ในการควบคุมไม่ให้มีการบุกรุกทำลายพืชพรรณ และสัตว์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จึงทำให้เขตห้ามล่าฯ ยังคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้มาก

(3) **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากการได้รับบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจากเจ้าหน้าที่** กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 58 มีความพึงพอใจมาก ร้อยละ 33.5 พึงพอใจปานกลาง ร้อยละ 8.5 มีความพึงพอใจน้อย ตามลำดับ ทั้งนี้คาดว่าเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มีการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับนักท่องเที่ยว เช่น มีการตอบข้อซักถามของนักท่องเที่ยวให้คำแนะนำด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ในการติดต่อขอใช้บริการห้องพักรับรอง ห้องประชุมสัมมนา วิทยากรบรรยายให้ความรู้ เป็นต้น ซึ่งสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มาก

(4) **ความพึงพอใจจากการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว** จากผลการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ที่มาเยือนเขตห้ามล่าฯ ร้อยละ 55.5 มีความพึงพอใจมาก ร้อยละ 35.5 มีความพึงพอใจปานกลาง และร้อยละ 9 มีความพึงพอใจน้อย คาดว่านักท่องเที่ยวที่มาเยือนโดยส่วนใหญ่ มีความประทับใจจากการได้พักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเป็นธรรมชาติสูง และได้ร่วมกิจกรรมล่องเรือ เพื่อชมธรรมชาติและดูนกในพื้นที่ จึงสร้างความพึงพอใจในการมาเยือนได้มาก

(5) **ความคิดเห็นเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ในการนำเที่ยว** เนื่องจากการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ยังไม่มีมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวที่ชัดเจน โดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า สมาชิกชมรมเรือท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำคุชูด เป็นมัคคุเทศก์ นำนักท่องเที่ยว ล่องเรือดูนก และชมธรรมชาติ แต่แท้จริงแล้วนั้นสมาชิก ยังขาดการฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดีในหลายด้าน เช่น ขาดการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว ไม่มีการแนะนำสถานที่ หรือชนิดนก และสัตว์ที่พบเห็นเท่าที่ควร กิจกรรมการ

ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น จึงเป็นเพียงการล่องเรือ เพื่อชมธรรมชาติเพียงอย่างเดียว ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับประโยชน์และความรู้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวมากนัก

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการมีมัคคุเทศก์ (มัคคุเทศก์ที่ผ่านการฝึกอบรม มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการให้บริการ) เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ที่เข้ามาเที่ยวในเขตห้ามล่าฯ จากผลการสำรวจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.5 มีความคิดเห็นว่า ควรจะมีมัคคุเทศก์ และร้อยละ 1.5 มีความคิดเห็นว่าไม่ควรมี กลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าควรมีนั้น คาดว่า ต้องการให้มีมัคคุเทศก์ มาคอยให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และอาจเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่ได้มากขึ้น

นอกจากนั้นได้มีการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่ออาชีพมัคคุเทศก์ว่าควรจะเป็นคนท้องถิ่นซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ หรือ ควรจะเป็นคนนอกพื้นที่ จากผลการสำรวจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.5 มีความคิดเห็นว่า มัคคุเทศก์ควรเป็นคนในพื้นที่ และร้อยละ 5.5 มีความคิดเห็นว่าควรเป็นคนนอกพื้นที่ ทั้งนี้คาดว่าเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่า คนท้องถิ่นมีความชำนาญ และรู้จักสภาพพื้นที่เป็นอย่างดี หากมีการฝึกอบรมการเป็นมัคคุเทศก์ที่ดี จะสามารถพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่น ให้มีอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

ตาราง 11 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว

ความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
(1) ความคิดเห็นต่อความสวยงามของภูมิทัศน์		
- มีความสวยงามมาก	82	41.0
- มีความสวยงามในระดับปานกลาง	107	53.5
- มีความสวยงามน้อย	11	5.5
(2) ความคิดเห็นต่อความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ในแหล่งท่องเที่ยว		
- ความอุดมสมบูรณ์มาก	148	74.0
- ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง	50	25.0

- ความอุดมสมบูรณ์น้อย	2	1.0
(3) ความพึงพอใจต่อการได้รับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจากเจ้าหน้าที่		
- พึงพอใจมาก	116	58.0
- พึงพอใจปานกลาง	67	33.5
- พึงพอใจน้อย	17	8.5
(4) ความพึงพอใจจากการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยว		
- พึงพอใจมาก	111	55.5
- พึงพอใจปานกลาง	71	35.5
- พึงพอใจน้อย	18	9.0
(5) ความคิดเห็นการมีมัคคุเทศก์ในแหล่งท่องเที่ยว		
- ควรมี	197	98.5
- ไม่ควรมี	3	1.5
(6) ความคิดเห็นต่ออาชีพมัคคุเทศก์		
- ควรเป็นคนนอกพื้นที่	11	5.5
- ควรเป็นคนในพื้นที่	189	94.5

(6) ความเข้าใจในความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ มีความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็น การเรียนรู้ธรรมชาติ การอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมของชุมชน มาก โดยการเรียนรู้ธรรมชาติ มีค่าใกล้เคียงกับการอนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ 56.5 และ 56 ตามลำดับ และการมีส่วนร่วมของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 34.5 ดังตาราง 12 คาดว่า เป็นผลจากการประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่อการสร้างกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูล ข่าวสาร และมีความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น

ตาราง 12 ความเข้าใจในความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความเข้าใจในความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
(1) เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการเรียนรู้ธรรมชาติ		
- มากที่สุด	69	34.5

- มาก	113	56.5
- ปานกลาง	18	9.0
- น้อย	-	-
(2) เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการอนุรักษ์		
- มากที่สุด	69	34.5
- มาก	112	56.0
- ปานกลาง	19	9.5
- น้อย	-	-
(3) เข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน		
- มากที่สุด	65	32.5
- มาก	69	34.5
- ปานกลาง	50	25.0
- น้อย	16	8.0

(7) **ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน** จากผลการสำรวจ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านปริมาณและคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานของเขตห้ามล่าฯ มีรายละเอียด (ตาราง 13) ดังนี้

1) **ถนน/เส้นทางคมนาคม** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.5 มีความคิดเห็นว่า ถนน/เส้นทางคมนาคม มีปริมาณเพียงพอ และด้านคุณภาพ ร้อยละ 76 มีความคิดเห็นว่ามีคุณภาพดี เนื่องจาก ถนน/เส้นทางคมนาคม ที่ใช้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นทางหลวงแผ่นดิน และถนนลาดยางอย่างดี จึงมีความสะดวกในการเดินทางมายังเขตห้ามล่าฯ มาก

2) **ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 98 มีความคิดเห็นเห็นว่า ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ ของเขตห้ามล่าฯ มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และด้านคุณภาพ นั้น ร้อยละ 70 มีความคิดเห็นว่ามีคุณภาพดี เนื่องจาก ที่จอดรถในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ สามารถรองรับปริมาณยานพาหนะ ประเภท รถยนต์ และรถบัส ได้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะ ในช่วงที่มีปริมาณนักท่องเที่ยวมาก หรือ ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว นอกจากนี้

นั้น เขตห้ามล่าฯ มีท่าเทียบเรือ จำนวน 2 ท่าไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ ท่าเทียบเรือในช่วงฤดูแล้ง หรือช่วงน้ำลง และท่าเทียบเรือบริเวณศาลาอเนกประสงค์ ซึ่งมีปริมาณเพียงพอกับความ ต้องการของนักท่องเที่ยว และมีคุณภาพดี ได้มาตรฐาน เช่นเดียวกัน

3) *ที่พักแรม/บ้านพัก* กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.5 มีความคิดเห็นว่า ที่พักแรม/บ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยว มีปริมาณไม่เพียงพอความต้องการของนักท่องเที่ยว และด้านคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.5 มีความเห็นว่า ต้องปรับปรุง เนื่องจากโดยปกติแล้ว เขตห้ามล่าฯ ไม่มีบ้านพักรับรองไว้บริการนักท่องเที่ยว แต่เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ต้องการพักแรมในพื้นที่ ทางเขตห้ามล่าฯ จึงได้ปรับปรุงบ้านพักเจ้าหน้าที่ ให้เป็นบ้านพักรับรองชั่วคราว ซึ่งในปัจจุบันทรุดโทรมมาก จากปัญหาดังกล่าวทางเขตห้ามล่าฯ ได้กำหนดแผนการก่อสร้างบ้านพักสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว และขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเสนองบประมาณเพื่อ ดำเนินการ

4) *ร้านอาหาร* กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.5 มีความคิดเห็นว่าร้านอาหารในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ เพียงพอ กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และด้านคุณภาพ ร้อยละ 42.5 มีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับ พอใช้ เนื่องจากเป็นร้านอาหารของชุมชนในพื้นที่ และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน จึงอาจมีสภาพร้านอาหาร และการบริการไม่ดีมากนัก หากเปรียบเทียบกับร้านอาหารอื่นๆ

5) *ห้องน้ำ/ห้องสุขา* กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.5 มีความคิดเห็นว่าห้องน้ำ/ห้องสุขา ในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ เพียงพอ กับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ด้านคุณภาพ ร้อยละ 40.5 มีความคิดเห็นว่าต้องปรับปรุง เนื่องจาก ห้องน้ำ/ห้องสุขา มีความทรุดโทรม และพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มีปัญหาด้านคุณภาพน้ำใช้ ซึ่งมีคุณภาพต่ำ มีสี และกลิ่น ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุง แก้ไขห้องน้ำ/ห้องสุขา ให้สะอาด ได้มาตรฐาน และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

6) *การจัดการขยะมูลฝอย* กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.5ให้ความเห็นว่าเขตห้ามล่าฯ มีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ และด้านคุณภาพ ร้อยละ 55.5 มีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้ เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ ของเขตห้ามล่าฯ ให้ความสำคัญกับความสะอาดในพื้นที่มาก โดยเฉพาะบริเวณสำนักงาน ซึ่งจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาติดต่อ สอบถาม อย่างต่อเนื่อง จึงอาจมีส่วนทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่ดี ต่อการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่

7) *การจัดการน้ำเสีย* กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59 ให้ความเห็นว่าเขตห้ามล่าฯ มีการจัดการน้ำเสีย ไม่เพียงพอ และด้านคุณภาพ ร้อยละ 56.5 มีความคิดเห็นว่าอยู่ใน

ระดับพอใช้ เนื่องจาก บริเวณแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ไม่มีระบบการจัดการน้ำเสีย น้ำทิ้งจากห้องน้ำ ห้องสุขา และบ้านพักของเจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยว มีการระบายลงสู่ทะเลสาบ (แม้ว่าน้ำเสียจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ จะมีปริมาณน้อย และไม่ใช้แหล่งกักมลพิษที่สำคัญ เมื่อเทียบกับน้ำเสียที่เกิดจากชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบทะเลสาบสงขลา แต่หากพื้นที่เขตห้ามล่าฯ เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อาจจะมีส่วนช่วยให้ชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความตระหนัก และร่วมมือกันดูแล และเฝ้าระวังความเสื่อมโทรมที่อาจจะเกิดขึ้นกับทะเลสาบบริเวณพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ได้ และสามารถสังเกต เห็นความสกปรกที่เกิดขึ้นได้บ้าง เช่น ขยะ เศษอาหาร ตะกอนโคลน ในคูคลอง บริเวณบ้านพักนักท่องเที่ยว และบริเวณร้านอาหาร ซึ่งอาจเป็นเหตุผล ที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการจัดการน้ำเสีย ไม่เพียงพอ อาจจะต้องมีการดูแลมากยิ่งขึ้น

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อปริมาณและคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในเขตห้ามล่าฯ โดยสรุป พบว่า เขตห้ามล่าฯ มีถนน/เส้นทางคมนาคม ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ ร้านอาหาร ห้องน้ำ/ห้องสุขา และการจัดการขยะมูลฝอย ที่เพียงพอ แต่มีที่พักแรม/บ้านพักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ไม่เพียงพอ และต้องปรับปรุง

ตาราง 13 ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
(1) ถนน/ เส้นทางคมนาคม		
- มีเพียงพอ	195	97.5
- มีไม่เพียงพอ	5	2.5
- สภาพดี	152	76.0
- สภาพพอใช้	45	22.5
- สภาพต้องปรับปรุง	3	1.5
(2) ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ		
- มีเพียงพอ	196	98.0
- มีไม่เพียงพอ	4	2.0
- สภาพดี	140	70.0
- สภาพพอใช้	51	25.5

- สภาพต้องปรับปรุง	9	4.5
(3) ที่พักแรม/บ้านพัก		
- มีเพียงพอ	89	44.5
- มีไม่เพียงพอ	111	55.5
- สภาพดี	56	28.0
- สภาพพอใช้	61	30.5
- สภาพต้องปรับปรุง	83	41.5
(4) ร้านอาหาร		
- มีเพียงพอ	107	53.5
- มีไม่เพียงพอ	93	46.5
- สภาพดี	50	25.0
- สภาพพอใช้	85	42.5
- สภาพต้องปรับปรุง	65	32.5

ตาราง 13 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
(5) ห้องน้ำ/ห้องสุขา		
- มีเพียงพอ	107	53.5
- มีไม่เพียงพอ	93	46.5
- สภาพดี	46	23.0
- สภาพพอใช้	73	36.5
- สภาพต้องปรับปรุง	81	40.5
(6) การจัดการขยะมูลฝอย		
- มีเพียงพอ	171	85.5
- มีไม่เพียงพอ	29	14.5
- สภาพดี	70	35.0
- สภาพพอใช้	111	55.5
- สภาพต้องปรับปรุง	19	9.5

(7) การจัดการน้ำเสีย

- มีเพียงพอ	82	41
- มีไม่เพียงพอ	118	59
- สภาพดี	53	26.5
- สภาพพอใช้	113	56.5
- สภาพต้องปรับปรุง	34	17

(8) **ความคิดเห็นด้านระบบสื่อความหมาย** จากผลการสำรวจ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านปริมาณและคุณภาพของระบบสื่อความหมาย ของเขตห้ามล่าฯ มีรายละเอียด (ตาราง 14) ดังนี้

1) **ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.5 มีความคิดเห็นว่า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีปริมาณไม่เพียงพอ และร้อยละ 43.5 มีความคิดเห็นว่าจะต้องปรับปรุง เนื่องจาก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวขาดความพร้อมในหลายด้าน จึงอาจมีปัญหา อุปสรรคในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้

2) **ป้าย/สัญลักษณ์บอกทิศทาง** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 56 มีความคิดเห็นว่า ป้าย/สัญลักษณ์บอกทิศทาง มีปริมาณเพียงพอ และ ร้อยละ 35.5 มีความคิดเห็นว่ามีคุณภาพดี เนื่องจาก ป้าย/สัญลักษณ์บอกทิศทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีระบบป้ายที่ชัดเจน ได้มาตรฐาน สร้างความสะดวกในการบอกทิศทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้มาก

3) **ป้ายสื่อความหมาย** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 63 มีความคิดเห็นว่า ป้ายสื่อความหมาย มีปริมาณไม่เพียงพอ และ ร้อยละ 43 มีความคิดเห็นว่าจะต้องปรับปรุง คาดว่า เขตห้ามล่าฯ ไม่มีการจัดทำป้ายสื่อความหมายทางธรรมชาติที่มีความน่าสนใจ เช่น ป้ายแสดงรายละเอียดของพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ป้ายให้ความรู้ด้านชนิดพืช นกน้ำ ที่สำคัญในพื้นที่ ในลักษณะนิทรรศการกลางแจ้ง เป็นต้น จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าไม่เพียงพอ และ ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม ให้มีความน่าสนใจ และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

4) **แผ่นพับ / สิ่งตีพิมพ์** กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 81 มีความคิดเห็นว่าแผ่นพับ / สิ่งตีพิมพ์ มีปริมาณไม่เพียงพอ และ ร้อยละ 63.5 มีความคิดเห็นว่าจะต้องปรับปรุง เนื่องจากเขตห้ามล่าฯ มีการจัดทำแผ่นพับให้ความรู้เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แต่มีปริมาณไม่เพียงพอ และมีจำนวนจำกัดต่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ ซึ่งหากนักท่องเที่ยวต้องการเอกสาร จะต้องไปแจ้งที่

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หรือที่สำนักงานเขตห้ามล่าฯ และด้านคุณภาพของแผ่นพับ กลุ่มตัวอย่าง โดยส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ต้องปรับปรุงคุณภาพของแผ่นพับ ทั้งนี้เนื่องจาก แผ่นพับที่มีอยู่มี ข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน จึงอาจมีส่วนให้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าต้องมีการปรับปรุง แก้ไขข้อมูล ให้เป็นปัจจุบัน มีความน่าสนใจและทันสมัย มากยิ่งขึ้น

5) *เส้นทางศึกษาธรรมชาติ* กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 66 มีความคิดเห็นว่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีปริมาณเพียงพอ และ ร้อยละ 43 มีความคิดเห็นว่า มีคุณภาพพอใช้ เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า เส้นทางศึกษาธรรมชาติ คือ เส้นทางล่องเรือ เพียงอย่างเดียว ซึ่งทางชมรมเรือท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำคุชูด ได้กำหนดให้มี 5 เส้นทาง มีความครอบคลุม สถานที่/จุดดูนก ที่สำคัญในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ แต่อาจจะต้องเพิ่มเติมรายละเอียดด้าน คุณภาพของเส้นทางศึกษาธรรมชาติให้มากขึ้น เช่น มีจุดหรือวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถ ดูนกในระยะใกล้ได้ เพิ่มป้ายสื่อความหมายให้ความรู้ด้านถิ่นที่อยู่ แหล่งอาหาร ชนิดพืช และนกน้ำ ที่สำคัญในแต่ละบริเวณ เป็นต้น ซึ่งจะสร้างความน่าสนใจให้กับเส้นทางศึกษาธรรมชาติได้มากขึ้น

6) *กิจกรรมนันทนาการต่างๆ* กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.5 มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนันทนาการต่างๆ มีปริมาณไม่เพียงพอ และ ร้อยละ 41.5 มีความคิดเห็นว่า มีคุณภาพพอใช้ เนื่องจาก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลัก คือ กิจกรรม ล่องเรือดูนก เพียงอย่างเดียว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าไม่เพียงพอ สืบเนื่องจาก ฤดูกาลท่องเที่ยวในการล่องเรือดูนก มีช่วงระยะเวลาสั้น คือ เดือนธันวาคม – เมษายน ของทุกปี หลังจากช่วงเวลาดังกล่าว ทางเขตห้ามล่าฯ ไม่ได้จัดให้มีกิจกรรมอื่นๆ ที่มีความน่าสนใจเพียงพอที่จะ สร้างแรงจูงใจ หรือ ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ได้ ทั้งนี้หาก เขตห้ามล่าฯ มีการส่งเสริม กิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้นแล้ว นั้น อาจจะสามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ทำกิจกรรม และพักผ่อนในพื้นที่ ได้มากขึ้น และมีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี

จากผลการสำรวจ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านปริมาณและคุณภาพของ ระบบสื่อความหมาย ของเขตห้ามล่าฯ โดยสรุป พบว่า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย แผ่นพับ/สิ่งตีพิมพ์ กิจกรรมนันทนาการต่างๆ มีปริมาณ ไม่เพียงพอ และจะต้องมีการปรับปรุงให้มี คุณภาพดีขึ้น เช่น การสร้างความร่วมมือ หรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวใน พื้นที่ เพื่อปรับปรุงคุณภาพของระบบสื่อความหมายให้มีความชัดเจนและได้มาตรฐาน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยกิจกรรมนั้นๆ จะต้องมีการศึกษาถึงความเหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภูมิทัศน์ หรือรบกวนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

ตาราง 14 ความคิดเห็นด้านระบบสื่อความหมาย

ความคิดเห็นด้านระบบสื่อความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
(1) ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว		
- มีเพียงพอ	85	42.5
- มีไม่เพียงพอ	115	57.5
- สภาพดี	41	20.5
- สภาพพอใช้	72	36.0
- สภาพต้องปรับปรุง	87	43.5
(2) ป้าย/สัญลักษณ์บอกทิศทาง		
- มีเพียงพอ	112	56.0
- มีไม่เพียงพอ	88	44.0
- สภาพดี	70	35.5
- สภาพพอใช้	63	31.5
- สภาพต้องปรับปรุง	67	33.5
(3) ป้ายสื่อความหมาย		
- มีเพียงพอ	74	37.0
- มีไม่เพียงพอ	126	63.0
- สภาพดี	36	18.0
- สภาพพอใช้	78	39.0
- สภาพต้องปรับปรุง	86	43.0
(4) แผ่นพับ / สิ่งตีพิมพ์		
- มีเพียงพอ	38	19.0
- มีไม่เพียงพอ	162	81.0
- สภาพดี	20	10.0
- สภาพพอใช้	53	26.5
- สภาพต้องปรับปรุง	127	63.5

ตาราง 14 (ต่อ)

ความคิดเห็นด้านระบบสื่อความหมาย	จำนวน	ร้อยละ
(5) เส้นทางศึกษาระบบชาติ		
- มีเพียงพอ	132	66.0
- มีไม่เพียงพอ	68	34.0
- สภาพดี	62	31.0
- สภาพพอใช้	86	43.0
- สภาพต้องปรับปรุง	52	26.0
(6) กิจกรรมนันทนาการต่างๆ		
- มีเพียงพอ	69	34.5
- มีไม่เพียงพอ	131	65.5
- สภาพดี	59	29.5
- สภาพพอใช้	83	41.5
- สภาพต้องปรับปรุง	58	29.0

(9) ความคิดเห็นด้านการจัดบริการดูแลนักท่องเที่ยว จากผลการสำรวจ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างด้านปริมาณและคุณภาพของการจัดบริการดูแลนักท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าฯ สามารถสรุปความคิดเห็นได้ (ตาราง 15) ดังนี้

นักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 66 ร้อยละ 53.5 และ 59.5 มีความคิดเห็นว่าการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การตัดเดือนนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการให้คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อจำเป็นนั้น มีความเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมีคุณภาพของการบริการจัดอยู่ในระดับ พอใช้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 53 ร้อยละ 52 และ 51.5 ตามลำดับ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน เนื่องจาก เขตห้ามล่าฯ มีการจัดเจ้าหน้าที่ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว เช่น ให้คำแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ตอบข้อซักถาม และอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ มีการจัดเวรยาม เพื่อดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง และพร้อมให้ความช่วยเหลือกับนักท่องเที่ยว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการที่ได้รับ

ตาราง 15 ความคิดเห็นด้านการจัดบริการดูแลนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นด้านการจัดบริการดูแลนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
(1) การให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว		
- มีเพียงพอ	132	66.0
- มีไม่เพียงพอ	68	34.0
- สภาพดี	56	28.0
- สภาพพอใช้	106	53.0
- สภาพต้องปรับปรุง	38	19.0
(2) การคัดเตือนนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ		
- มีเพียงพอ	107	53.5
- มีไม่เพียงพอ	93	46.5
- สภาพดี	42	21.0
- สภาพพอใช้	102	51.0
- สภาพต้องปรับปรุง	56	28.0
(3) การให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อจำเป็น		
- มีเพียงพอ	119	59.5
- มีไม่เพียงพอ	81	40.5
- สภาพดี	44	22.0
- สภาพพอใช้	107	53.5
- สภาพต้องปรับปรุง	49	24.5

(10) **ความคิดเห็นต่อปัญหาหรืออุปสรรคที่ได้รับจากการท่องเที่ยว** กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.5 มีความคิดเห็นว่าพบปัญหาและอุปสรรค คาดว่า น่าจะเกิดจากปัญหาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะระบบน้ำใช้ ที่มีคุณภาพน้ำต่ำ และปัญหาบ้านพักรับรอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในพื้นที่ที่มีปริมาณไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังตาราง 16

(11) **ความคิดเห็นต่อการกลับมาเที่ยวเขตห้ามล่าฯ** กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มีความคิดเห็นว่า ต้องการกลับมาเที่ยวที่เขตห้ามล่าฯอีก โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว เพราะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก และต้องการดู นกน้ำ และพฤติกรรมของนก ในระยะใกล้ และนักท่องเที่ยวร้อยละ 40 มีความคิดเห็นว่า จะไม่กลับมาเที่ยวอีกนั้น คาดว่า เนื่องจากเขตห้ามล่าฯ ไม่มีกิจกรรม การท่องเที่ยวที่หลากหลาย และต่อเนื่องตลอดทั้งปี จึงอาจไม่สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร ดังตาราง 16

ตาราง 16 ความคิดเห็นอื่นๆ

ความคิดเห็นอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
(1) ความคิดเห็นต่อปัญหาหรืออุปสรรคที่ได้รับจากการท่องเที่ยว		
- พบปัญหา/อุปสรรค	125	62.5
- ไม่พบปัญหา/อุปสรรค	75	37.5
(2) ความคิดเห็นต่อการกลับมาเที่ยวเขตห้ามล่าฯ		
- กลับมาเที่ยว	120	60.0
- ไม่กลับมาเที่ยว	80	40.0

3.1.2.4 สรุปผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา จำนวน 200 ราย จากผลการวิเคราะห์ พบว่า

(1) ด้านข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53) มีอายุ ระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 44.5) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 37.5) และเป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 34.5)

(2) ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ รู้จักเขตห้ามล่าฯ จากการบอกกล่าว (ร้อยละ 51) และเคยมาเยือนเขตห้ามล่าฯแล้ว(ร้อยละ 55.5) โดยนิยมมาท่องเที่ยวในลักษณะกลุ่มเพื่อนและหมู่คณะ (ร้อยละ 33) นิยมเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 34) และจัดตัวเองว่าเป็นนักท่องเที่ยวประเภททั่วไป/นักทัศนอาจร (ร้อยละ 51.5) มีการท่องเที่ยวแบบไปเช้า-เย็นกลับ (ร้อยละ 67) และหากมีการพักผ่อน ต้องการพักผ่อนที่บ้านพักรับรองของเขตห้ามล่าฯ (ร้อยละ 54.5)

(3) ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อแหล่งท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่าเขตห้ามล่าฯมีสภาพภูมิทัศน์สวยงามในระดับปานกลาง (ร้อยละ 53.5) และมีความอุดมสมบูรณ์มาก(ร้อยละ 74) และพึงพอใจมาก ต่อการได้รับบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว(ร้อยละ 58) และพึงพอใจในการมาเยือนเขตห้ามล่าฯ (ร้อยละ 55.5) นอกจากนี้ มีความคิดเห็นว่า เขตห้ามล่าฯ ควรมีมัคคุเทศก์ (ร้อยละ 98.5) ท้องถิ่นซึ่งควรเป็นคนในพื้นที่ (ร้อยละ 94.5) เพื่อกระจายรายได้ให้กับชุมชนในท้องถิ่น จากการสำรวจความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่ มีความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง เป็น การเรียนรู้ธรรมชาติ (ร้อยละ 56.5)) และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 56) และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนมาก (ร้อยละ 34.5) *ความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก* กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า เขตห้ามล่าฯ มีปริมาณ ถนน/เส้นทางคมนาคม ที่จอดรถ/ท่าเทียบเรือ เพียงพอ (ร้อยละ 97.5 และ 98) และมีคุณภาพดี(ร้อยละ 76 และร้อยละ 70) แต่สถานที่พักผ่อน/บ้านพักรับรองสำหรับนักท่องเที่ยว มีปริมาณไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 55.5) และต้องปรับปรุงด้านคุณภาพ (ร้อยละ 41.5) ในด้าน ร้านอาหาร มีความเห็นว่า เพียงพอ (ร้อยละ 53.5) และมีคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 42.5) มีห้องน้ำ/ห้องสุขา เพียงพอ (ร้อยละ 53.5) แต่ต้องปรับปรุง (ร้อยละ 40.5) ด้านการจัดการขยะมูลฝอยจัดว่า เพียงพอ (ร้อยละ 85.5) และอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 55.5) แต่ การจัดการน้ำเสีย ไม่เพียงพอ (ร้อยละ 59) และอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 56.5) เช่นเดียวกัน *ความคิดเห็นด้านระบบสื่อความหมาย* กลุ่มตัวอย่างมี

ความคิดเห็นว่า ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีปริมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 57.5) และต้องปรับปรุง (ร้อยละ 43.5) มีป้าย/สัญลักษณ์บอกทิศทาง ปริมาณเพียงพอ (ร้อยละ 56) และ มีคุณภาพดี(ร้อยละ 35.5) ป้ายสื่อความหมาย มีปริมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 63) และ ต้องปรับปรุง (ร้อยละ 43) ด้าน แผ่นพับ / สิ่งตีพิมพ์ มีปริมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 81)และ ต้องปรับปรุง (ร้อยละ 63.5) เส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีปริมาณเพียงพอ (ร้อยละ 66)และ มีคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 43) กิจกรรมนันทนาการต่างๆ มีปริมาณไม่เพียงพอ (ร้อยละ 65.5)และ มีคุณภาพพอใช้ (ร้อยละ 41.5) *ความคิดเห็นด้านการจัดบริการดูแลนักท่องเที่ยว* กลุ่มนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การคัดค้านนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และ การให้คำแนะนำช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเมื่อจำเป็นนั้น มีความเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ 66 ร้อยละ 53.5 และ 59.5) และมีคุณภาพของการบริการจัดอยู่ในระดับ พอใช้ (ร้อยละ 53 ร้อยละ 52 และ 51.5) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าพบปัญหาและอุปสรรค (ร้อยละ 62.5) แต่มีความต้องการกลับมาเที่ยวที่เขตรักษาป่าฯ อีก(ร้อยละ 60)

3.1.3 การรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

การรับฟังความคิดเห็น ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus groups) โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

(1) กลุ่มพนักงานและเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คุซุด) มีขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

(2) กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลคุซุด มีขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 ราย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

(3) กลุ่มชุมชนในพื้นที่ ต. คุซุดและพื้นที่ใกล้เคียงได้แก่ พื้นที่ ต. คลองรี และ ต. ท่าหิน รวมถึงกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านทะเลสาบสงขลา กลุ่มรักษ์คุซุด ชมรมเรือนำเที่ยวอุทยานนกน้ำคุซุด เป็นต้น มีขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 80 ราย ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่

(4) กลุ่มหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์กีฬาและนันทนาการจังหวัดสงขลา 3 ราย เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ราย และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 1 จำนวน 4 ราย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

(5) กลุ่มผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ให้มีขนาดประชากรตัวอย่างจำนวน 10 ราย ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว 4 ราย และมัคคุเทศก์ 6 ราย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

(6) การร่วมสังเกตการณ์ ในการประชุมกลุ่มย่อยของการประชุมระดมสมอง เพื่อการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ภายใต้โครงการ การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 เพื่อเก็บข้อมูลด้านการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ และในพื้นที่อนุรักษ์ (ในงานดังกล่าวมีเจ้าหน้าที่ของเขตห้ามล่าฯ และชุมชนในพื้นที่ ต. คุยุด เข้าร่วมกิจกรรมด้วย)

จากข้อมูลในการรับฟังความคิดเห็นในแต่ละกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นจำแนกตามกลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.3.1 การรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มพนักงาน และเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าฯ

จากผลการสำรวจติดตามข้อมูลทรัพยากรของพื้นที่เขตห้ามล่าฯ พบว่า เขตห้ามล่าฯ มีทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ทั้งชนิดพืช และนกน้ำในพื้นที่ และภูมิทัศน์ที่สวยงามตามธรรมชาติ ซึ่งเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่า ยังคงเป็นสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ สรุปได้ดังนี้

(1) กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาเยือนเขตห้ามล่าฯ มี 2 กลุ่มหลัก

- กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสงขลา จะนิยมมาในช่วงวันหยุด เพื่อมาพักผ่อน และชมธรรมชาติ ซึ่งจะเดินทางมาเยือนเป็นระยะๆ ตลอดทั้งปีไม่จำกัดเฉพาะในฤดูกาลท่องเที่ยว

- กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างพื้นที่ จะนิยมมาในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว เพื่อมาล่องเรือดูนกน้ำ และมีการจองสถานที่เพื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมค่ายพักแรมของนักเรียน และนักศึกษา การประชุมสัมมนา และการใช้สถานที่ในกิจกรรมต่างๆ

(2) การบริการนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าฯ จะทำหน้าที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านการอำนวยความสะดวก และดูแลนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น ที่พัก การใช้ห้องประชุมสัมมนา การใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรม การจัดวิทยากรบรรยายให้ความรู้ เป็นต้น

(3) การบริหารจัดการพื้นที่ เนื่องจากเขตห้ามล่าฯ มีเนื้อที่รับผิดชอบมาก คือประมาณ 364 ตร.กม. กอปรกับลักษณะของพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำและเกาะ ทำให้มีอัตรากำลังคนไม่เพียงพอ ในการกระจายกำลังเพื่อดูแลพื้นที่ เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่มีต่างก็ภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบหลัก

(การบริหารจัดการพื้นที่เขตห้ามล่าฯ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายจัดการสัตว์ป่าและทรัพยากรธรรมชาติ ฝ่ายบริการและส่งเสริม และฝ่ายสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า) จึงทำให้การพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่เพื่อการดำเนินงานด้านการบริการ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นไปได้ยาก อีกทั้งเขตห้ามล่าฯ มีงบประมาณจำนวนจำกัด การจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จึงจัดลำดับความสำคัญ ตามภาระหน้าที่รับผิดชอบหลัก และตามความจำเป็นเร่งด่วน ทำให้การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความล่าช้า ซึ่งได้แก่ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สะดวกสำหรับบริการนักท่องเที่ยว และปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการคืนเงินของทะเลสาบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสัญจรและการคมนาคมทางน้ำ การมีปริมาณสัตว์น้ำลดลง และการเพิ่มขึ้นของลำพู่ ซึ่งชุมชนในพื้นที่ ต. กุซุด มีความเห็นว่า เป็นปัญหาในด้านการบังคับทัศนียภาพของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และเป็นที่อยู่อาศัยของงู และสัตว์เลื้อยคลานที่อาจเป็นอันตรายได้ แต่เนื่องจากเขตห้ามล่าฯ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ตาม พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 มาตรา 42 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ตัดโค่น เผ้วถางหรือทำลายต้นไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ จึงไม่สามารถหรือถอนลำพู่ออกไปจากพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ได้ เป็นต้น

(4) **แนวทางแก้ไขปัญหา** เขตห้ามล่าฯ ได้มีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวไปบางส่วน เช่น ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสำนักงาน การจัดทำป้ายบอกทิศทางในพื้นที่ การซ่อมแซมอาคารบ้านพัก และ การดูแลความสะอาดของพื้นที่ แต่ปัญหาอื่นๆ ไม่สามารถดำเนินงานได้ เนื่องจากขาดการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ

(5) **การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** พื้นที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เนื่องจากกิจกรรมที่มีอยู่ ขาดความหลากหลาย และไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว รวมทั้งขาดระบบสื่อความหมายทางธรรมชาติในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งทางเขตห้ามล่าฯ จะเร่งดำเนินการในระยะต่อไป

3.1.3.2 การรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลคูขุด

(1) **ข้อมูลทั่วไป** อบต. คูขุด มีเนื้อที่ประมาณ 12.52 ตร. กม. ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น ประมาณ 5,069 คน และ หมู่ 4 เป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตห้ามล่าฯ จึงเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ อบต. คูขุด ชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ประมง และรับจ้าง จึงมีการตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณริมทะเลสาบสงขลา

(2) **การส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว** เนื่องจากชุมชนในพื้นที่ มีความเข้มแข็ง และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกด้าน โดยเฉพาะ การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทาง อบต.คูขุด ไม่มีโครงการด้านการท่องเที่ยวโดยตรง แต่เล็งเห็นถึงความสำคัญและให้การสนับสนุน เช่น ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อผลิตสินค้าพื้นบ้าน จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว การสนับสนุนงบประมาณให้กับชุมชน หรือให้กับหน่วยงานในพื้นที่ไปดำเนินงาน เช่น การสนับสนุนงบประมาณให้กับชมรมเรือท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำคูขุด เพื่อจัดซื้อเสื้อชูชีพไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว และให้ความร่วมมือด้านข้อมูลพื้นฐาน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ให้กับหน่วยงาน ทั้งในและนอกพื้นที่ เป็นต้น

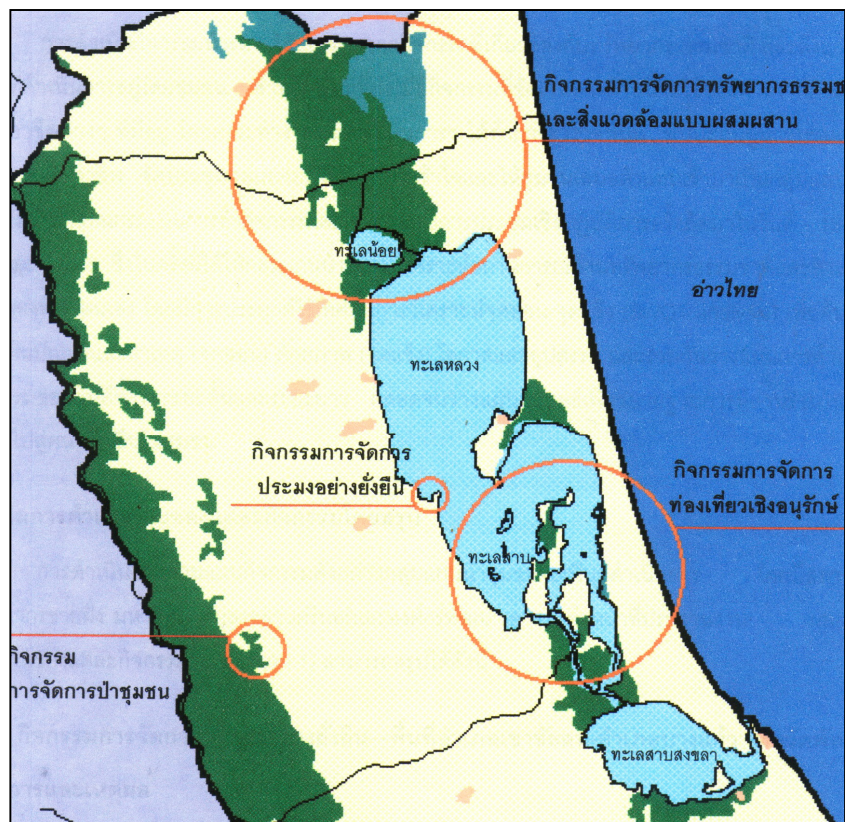
(3) **ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ต.คูขุด และอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว** เนื่องจากลักษณะของชุมชนในพื้นที่ตำบลคูขุด เป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ และตั้งบ้านเรือนอยู่ริมทะเลสาบ มีการทิ้งขยะ และปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลสาบสงขลา ซึ่งในอนาคตอาจส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ ได้ จากการดำเนินงาน ในการดูแลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ อบต. พบว่า พื้นที่หมู่ 4 เป็นพื้นที่ก่อให้เกิดปัญหาหาลภาวะมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ เนื่องจากอยู่ในบริเวณเดียวกับสำนักงานเขตห้ามล่าฯ มีอาชีพประมง และผลิตอาหารทะเลตากแห้ง ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาความไม่เป็นระเบียบของชุมชนริมทะเลสาบ มีกลิ่นเหม็น ทิศนอูจาด ปัญหาขยะมูลฝอย และการปล่อยน้ำเสีย ลงสู่ทะเลสาบสงขลา นอกจากนั้นในพื้นที่ตำบลคูขุด มีปัญหาการบุกรุกทำลายป่าชายเลน และบุกรุกที่สาธารณะเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย และทำกิจกรรมด้วย เป็นต้น

(4) **แนวทางการแก้ไขปัญหา** ทางอบต.ได้จัดให้มีรถเก็บขนขยะมูลฝอย และการสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม

3.1.3.3 การรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มชุมชนในพื้นที่ ต. คุชูดและพื้นที่ใกล้เคียง

ชุมชนในพื้นที่ ต. คุชูด มีความเข้มแข็ง และเล็งเห็นถึงความสำคัญด้านการท่องเที่ยว มีการจัดตั้งกลุ่มการดำเนินงานทั้งในด้านการท่องเที่ยว และการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เช่น กลุ่มรักษ์คุชูด มีการจัดฝึกอบรมเยาวชน และสนับสนุนด้านกลุ่มองค์กรชุมชน กลุ่มอาชีพเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทะเลสาบ กลุ่มเรือท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำคุชูด กลุ่มสมาชิกชาวประมงพื้นบ้านทะเลสาบสงขลา เป็นต้น และจากการทำกิจกรรมนำร่องเพื่อหาและทดสอบกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (Emsong , 2545) จากโครงการได้กำหนดให้มี 4 กิจกรรมหลัก (ภาพประกอบ 9) โดยพื้นที่ตำบลคุชูดและบริเวณใกล้เคียงได้รับคัดเลือกให้มีกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลาและเกาะต่างๆในทะเลสาบสงขลา เป็นกิจกรรมนำร่อง ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าว ถือเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมาจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนของการจัดการการท่องเที่ยวในปัจจุบันนั้น ชุมชนไม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชัดเจนมากนัก เพราะปริมาณนักท่องเที่ยวไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและเทศกาล อีกทั้งความพร้อมของท้องถิ่นในการรองรับและการจัดการไม่ได้มาตรฐาน จึงดูเหมือนว่าการที่ชุมชนจะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักมีความเป็นไปได้ยาก แต่หากพิจารณาถึงทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้วนั้น ชุมชนในพื้นที่มีความเห็นว่า มีศักยภาพสูง เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงควรให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาสนับสนุนผลักดันให้ชุมชนมีการดำเนินงานในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการดำเนินงานด้านที่พักให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ ให้มากขึ้น เป็นต้น

ที่มา: Emsong , 2545

ภาพประกอบ 9 กิจกรรมนำร่องเพื่อหาและทดสอบกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

3.1.3.4 ความคิดเห็นของกลุ่มหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่

การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ สรุปความคิดเห็น
ได้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

(1) บทบาท หน้าที่ ของหน่วยงานต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

สืบเนื่องจากการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาตามปฏิรูปราชการ ซึ่งอาศัย
กฎหมาย พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และ พ.ร.บ. ปรับปรุง
กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ รวมทั้งการแก้ไข
บทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ต้องโอนภาระงานด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านพัฒนาบริการท่องเที่ยว และด้าน

ทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวไปให้กับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ทุกประเภทในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยงานที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว เช่นในพื้นที่อนุรักษ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เครือข่ายชุมชน และอื่นๆ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจกับบทบาท และอำนาจหน้าที่ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความสับสนต่อการสร้างความร่วมมือจากหน่วยงาน และเกิดความสะดวกรวดเร็วเนื่องจาก ตรงกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทหน้าที่ ด้านการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ และตลาดการท่องเที่ยวเป็นหลัก ศูนย์กีฬาและนันทนาการจังหวัดสงขลา มีบทบาทหน้าที่ ในการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งในปัจจุบันศูนย์กีฬาและนันทนาการจังหวัดสงขลา มีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสงขลา เป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการดำเนินงานในโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบัน มี 4 โครงการหลัก คือ

- โครงการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกเส้นทางสถานที่ท่องเที่ยว ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
- โครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดสงขลา-สตูล
- โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและกีฬา
- โครงการก่อสร้างอาคารแหล่งเรียนรู้ สวนประวัติศาสตร์

(2) การวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าฯ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูขุด) ในมุมมองของการประชาสัมพันธ์ และการตลาดการท่องเที่ยว นั้น ยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถกำหนดตลาดและกลุ่มเป้าหมายได้ แต่แหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความพร้อมด้านคุณภาพและมาตรฐานที่จะอำนวยความสะดวก หรือให้บริการกับนักท่องเที่ยวได้เต็มที่ จำเป็นจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ได้แก่

- พัฒนาลสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ที่ได้มาตรฐานไว้รองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบ้านพักนักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีการก่อสร้างที่สวยงาม มีเอกลักษณ์ และกลมกลืนกับธรรมชาติ จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีการพักแรมหรือใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ได้มากขึ้น
- ปรับปรุงสภาพพื้นที่ ไม่ให้เสื่อมโทรม ปรับสภาพภูมิทัศน์ และพื้นที่ที่จะใช้ประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ เช่น นิทรรศการกลางแจ้ง จุดชมวิว จุดดูนก
- พัฒนาระบบสื่อความหมาย เพื่อการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องล่องเรือ ดูนก หรือชมธรรมชาติเพียงอย่างเดียว เช่น การสร้างสะพานทางเดินธรรมชาติระยะสั้น ที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติและเรียนรู้ระบบนิเวศของเขตห้ามล่าฯ ได้มากขึ้น

- *พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย มีความน่าสนใจและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว* เพื่อสร้างทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการปั่นจักรยานเพื่อดูนกริมทะเลสาบ โดยกำหนดจุดดูนก ไว้ในสถานที่ต่างๆ พร้อมกล้องดูนกไว้บริการนักท่องเที่ยว หรือ อาจจะมีกิจกรรมอื่นๆ แทรกเพิ่มเติม นอกจากกิจกรรมดูนก เช่น การเยี่ยมชมวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น นอกเหนือจากนั้น อาจส่งเสริมกิจกรรมที่มีอยู่ให้มีคุณภาพ และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมการดูนกในแหล่งธรรมชาติ ซึ่งเป็นกิจกรรมเริ่มต้นสำหรับการเรียนรู้ธรรมชาติ โดยจัดให้มีเทศกาลดูนกประจำปี และมีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น การถ่ายภาพนก การฝึกอบรมนักดูนก รุ่นเยาว์ นักดูนกสมัครเล่น และสำหรับผู้สนใจทั่วไป ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว นอกจากจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ได้แล้วนั้น ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการอนุรักษ์ โดยใช้นก หรือทรัพยากรเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ชนิด พฤติกรรม ถิ่นที่อยู่อาศัย และแหล่งทำรังวางไข่ และมีส่วนต่อการอนุรักษ์นก และสภาพแวดล้อมที่นกอาศัยอยู่ด้วย

- *พัฒนากิจกรรมเสริมนอกฤดูกาลท่องเที่ยว* จำเป็นจะต้องสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆเพิ่มเติม นอกเหนือจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือ การท่องเที่ยวเพื่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น หรือ การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในพื้นที่ เช่น วัดพะโคะ ถ้าขุดเขาคูหา วัดจะทิ้งพระ เป็นต้น และมีการเพิ่มรายละเอียดการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือที่ดีระหว่างชุมชนท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่ในการดำเนินงานร่วมกัน และพัฒนากิจกรรมให้มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวมีการหมุนเวียนเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าฯ ตลอดทั้งปี และส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้เมื่อพื้นที่มีรูปแบบ กิจกรรม หรือจุดขายที่ชัดเจนแล้วนั้น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ จะสามารถ พัฒนาตลาด กำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย เพื่อประชาสัมพันธ์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มนักดูนก และนักอนุรักษ์ จากสมาคมหรือสถาบันต่างๆ กลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่สนใจในการเข้ามาฝึกอบรม หรือ ศึกษาวิจัยในพื้นที่ หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมกิจกรรมกลางแจ้ง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจด้าน วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นต้น

3.1.3.5 การรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

จากปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประมาณปี พ.ศ. 2547 ที่ผ่าน มา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับจังหวัดสงขลา ได้จัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว และส่งเสริมตลาด การท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักของผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น

โดยในพื้นที่จังหวัดสงขลา ได้จัดให้มีเส้นทางท่องเที่ยวให้กับผู้ประกอบการได้ เยี่ยมชม สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดหาดใหญ่ใน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าน้ำตกโตนงาช้าง เกาะยอ วัดพะโคะ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) และสถาบันทักษิณคดีศึกษา จากกิจ กรรมดังกล่าว ผู้ประกอบการทั่วไปให้ความเห็นว่า ในภาพรวมแหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ และ ยังคงมีศักยภาพเพียงพอต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่จำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ในส่วนของการรับฟังความคิดเห็นของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ จังหวัดสงขลา ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ นั้น ให้ความเห็นว่า ผู้ประกอบการ ทั่วไป และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ในพื้นที่จังหวัดสงขลา ปัจจุบัน มีประมาณ 4 ราย) ประสบปัญหาหลายด้าน สามารถจำแนกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

(1) ปัญหาจากเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆในพื้นที่ภาคใต้ ส่งผลให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ได้แก่

- สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความ เชื่อมั่นในการเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่
- ปัญหาภาวะเศรษฐกิจชะงักงัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีการเดินทาง และ พักแรมน้อยลง และมีการเปลี่ยนรูปแบบและลักษณะการท่องเที่ยว

(2) ปัญหาด้านทรัพยากรนั้นหนาแน่นเพื่อการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ เขตห้ามล่าฯและในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ มีกิจกรรมที่มีความน่าสนใจน้อย ที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว

- ผู้ประกอบการไม่สามารถนำเสนอรูปแบบและกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว ได้ หรือไม่สามารถสร้างจุดขายได้

- ผู้ประกอบการเล็งเห็นถึงความไม่คุ้มทุน จึงเน้นการเสนอโปรแกรมการ ท่องเที่ยว และเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น มากกว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ เช่น ในพื้นที่ กระบี่ พังงา ภูเก็ต เป็นต้น

นอกจากนี้ ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

- การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
- การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ที่ได้มาตรฐาน
- การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย และนำทรัพยากร

ที่มีอยู่มาใช้ให้เต็มศักยภาพ

- การกำหนดจุดขายที่ชัดเจน
- การวิเคราะห์ตลาดการท่องเที่ยวและสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

เที่ยวให้มากขึ้น

- การกำหนดแผนการดำเนินงานเชิงรุก โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงาน

งานทั้งในและนอกพื้นที่

ทั้งนี้ผู้ประกอบการในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เล็งเห็นถึงความสำคัญ และพร้อมสนับสนุนการดำเนินงาน แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมที่จะสามารถให้บริการแก่นักท่องเที่ยว และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวได้

3.1.3.6 การสังเกตการณ์ในการประชุมระดมสมองร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

จากการร่วมสังเกตการณ์ ในการจัดประชุมกลุ่มย่อยและการระดมสมองร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2547 ที่ผ่านมา การประชุมดังกล่าว มีเป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ เล็งเห็นถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาด้านการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ

ทั้งนี้ ทางคณะทำงาน ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ SWOT ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการดำเนินงาน/แผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ในระดับต่างๆ และข้อมูลจากเวทีชาวบ้าน (ข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำไปใช้ประกอบ การพัฒนาแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยง)

ในส่วนของการประชุมกลุ่มย่อย ทางคณะทำงานได้แบ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพื้นที่อนุรักษ์ กลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว กลุ่มการตลาดและธุรกิจการท่องเที่ยว และกลุ่มสื่อและการประชาสัมพันธ์ มีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

(1) **กลุ่มพื้นที่เขตอนุรักษ์**

- ควรมีการกำหนดแนวเขตสำหรับการท่องเที่ยวให้ชัดเจน
- การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ควรมีอัตราค่าเก็บที่เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เกิดความคุ้มค่าในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว
- พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
- พัฒนากิจกรรมการเสริมนอกฤดูกาลท่องเที่ยว
- แก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน
- กำหนดมาตรการและแนวทางในการเฝ้าระวังป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงของความเสื่อมโทรมของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

(2) **กลุ่มเครือข่ายชุมชน**

- ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- มีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนเพื่อบริหารงานด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชน
- พัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถ

(3) **กลุ่มการตลาดและธุรกิจการท่องเที่ยว**

- ควรมีการศึกษาถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ในการขยายตัวของกลุ่มนักท่องเที่ยว สสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ประเภทของนักท่องเที่ยว และความต้องการของนักท่องเที่ยว
- การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานหรือเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการท่องเที่ยว
- การสร้างคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาส่วนแบ่งทางการตลาดให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในปัจจุบันยังไม่ได้มาตรฐานที่จะสามารถรองรับและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้

(4) **กลุ่มสื่อและการประชาสัมพันธ์**

- สื่อและการประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวหลักเป็นส่วนใหญ่

- พัฒนาจุดขายให้ชัดเจน และเสนอรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์
- ชุมชนไม่มีความชำนาญในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
- การสนับสนุนจากภาครัฐไม่ต่อเนื่อง

จากผลของการประชุมกลุ่มย่อย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงาน หรือระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ จำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสื่อ และการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 ผลการจัดทำแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยง

จากผลการรวบรวมข้อมูลในข้อ 3.1 ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสนับสนุนการกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพและความเสี่ยง และจัดทำแบบประเมิน ซึ่งผลที่ได้จากกระบวนการ ได้แก่

- (1) ตารางสรุปรายละเอียดของกระบวนการจัดทำแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยงในแต่ละขั้นตอน (ตาราง 17)
- (2) นำหนักคะแนนของตัวชี้วัดศักยภาพและความเสี่ยง นำเสนอในรูปแบบ Battele⁵ Environmental Evaluation System (EES) (Dee *et al.*, 1972) (ภาพประกอบ 10 และ 11)
- (3) เกณฑ์ และแนวทางการพิจารณาตัวชี้วัด เพื่อใช้ประกอบการให้คะแนนตัวชี้วัดด้านศักยภาพและความเสี่ยง (ภาคผนวก 1 และ 2)
- (4) ตารางประเมินศักยภาพและความเสี่ยง (ภาคผนวก 3 และ 4)

⁵ Battele Environmental Evaluation System (EES) เป็นแนวทางการจัดแบ่งองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม โดยการให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละประเด็น มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม มีความครอบคลุม ทัวถึง และเหมาะสม

ตาราง 17 รายละเอียดของกระบวนการจัดทำแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยงในแต่ละขั้นตอน

ขั้นตอนที่	กระบวนการ	วิธีการ	ผลที่ได้รับจากกระบวนการ
1	รวบรวมข้อมูล	<ol style="list-style-type: none"> 1) ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย 2) การสำรวจสภาพพื้นที่ 3) การรับฟังความคิดเห็นของชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ 4) นักวิชาการ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ข้อมูลในการกำหนดตัวชี้วัด และการจำแนกประเภทของตัวชี้วัด 2) ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และความต้องการ 3) กรอบการศึกษา 4) การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา และความต้องการ 5) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการประเมิน
2	วิเคราะห์กรอบการศึกษาวิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1) แนวคิดการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ 2) แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวของพื้นที่ลุ่มน้ำ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) นิยามการดำเนินงาน การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการประเมิน 2) ตัวชี้วัดในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมิน เช่น แนวทางจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4) มีตัวชี้วัดด้านแนวทางในการพัฒนากการท่องเที่ยว
3	กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	<p>ขอคำแนะนำกับนักวิจัย ซึ่ง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถ 2) สามารถให้ข้อเสนอแนะ และมีความร่วมมือที่ดีในการดำเนินงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) นักวิชาการหลากหลายสาขาประกอบด้วยนักวิชาการด้านนิเวศวิทยา ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านการส่งเสริมการบริการและการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรมและ โบราณคดี ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) เสนอแนะแนวทางร่วมมือปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน

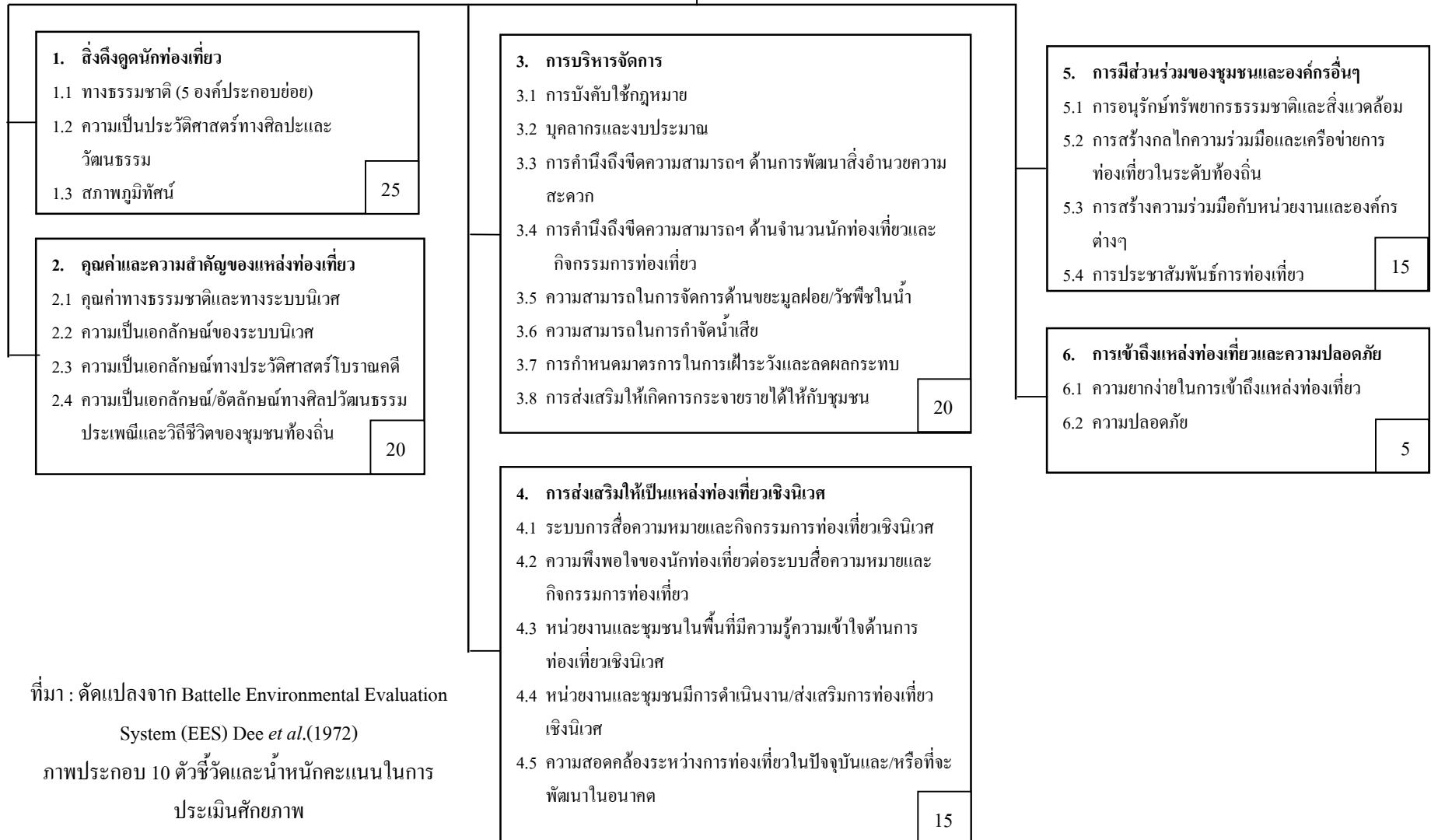
ตาราง 17 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	กระบวนการ	วิธีการ	ผลที่ได้รับจากกระบวนการ
4	จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ	1) การประชุมกลุ่มย่อย 2) การระดมสมอง 3) การสัมภาษณ์	1) เสนอแนะแนวทางและร่วมมือปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน 2) คัดเลือก/จำแนก/จัดกลุ่มตัวชี้วัด 3) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการจัดทำรายละเอียดและพัฒนาตัวชี้วัด 4) แนวทางการกำหนดตัวชี้วัด/เทคนิค/เกณฑ์การประเมิน 5) กลุ่มตัวชี้วัดด้านศักยภาพและความเสี่ยงเบื้องต้น 6) ข้อมูลในการจัดทำรายละเอียดของแต่ละตัวชี้วัด (S) และอื่นๆ
5	จัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	1) การประชุมกลุ่มย่อย 2) การระดมสมอง	1) ร่วมเสนอแนะปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการ 2) ความสอดคล้องระหว่างผลการประชุมกับความสอดคล้องของตัวชี้วัด 3) ร่วมเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
6	รวบรวม / วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ/จัดทำร่าง/ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ	1) การให้ข้อมูลย้อนกลับและทำซ้ำ 2) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ จัดลำดับความสำคัญในแต่ละรอบของการย้อนกลับ	1) พัฒนาตัวชี้วัด 2) วิเคราะห์เกณฑ์ เทคนิคการประเมินที่เหมาะสม 3) รวบรวมข้อมูลและรายละเอียดจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ในการเขียนรายละเอียดของตัวชี้วัด 4) ร่างแบบประเมินเบื้องต้น (Checklist draft) ซึ่งประกอบด้วย 1) ตัวชี้วัด 2) ความหมายของตัวชี้วัด และระดับค่าคะแนนของตัวชี้วัด (S) 3) ความสำคัญของตัวชี้วัด (I) 4) เกณฑ์ระดับคุณภาพของศักยภาพและความเสี่ยง และ 5) คำนวณน้ำหนักคะแนนของแต่ละกลุ่มตัวชี้วัด

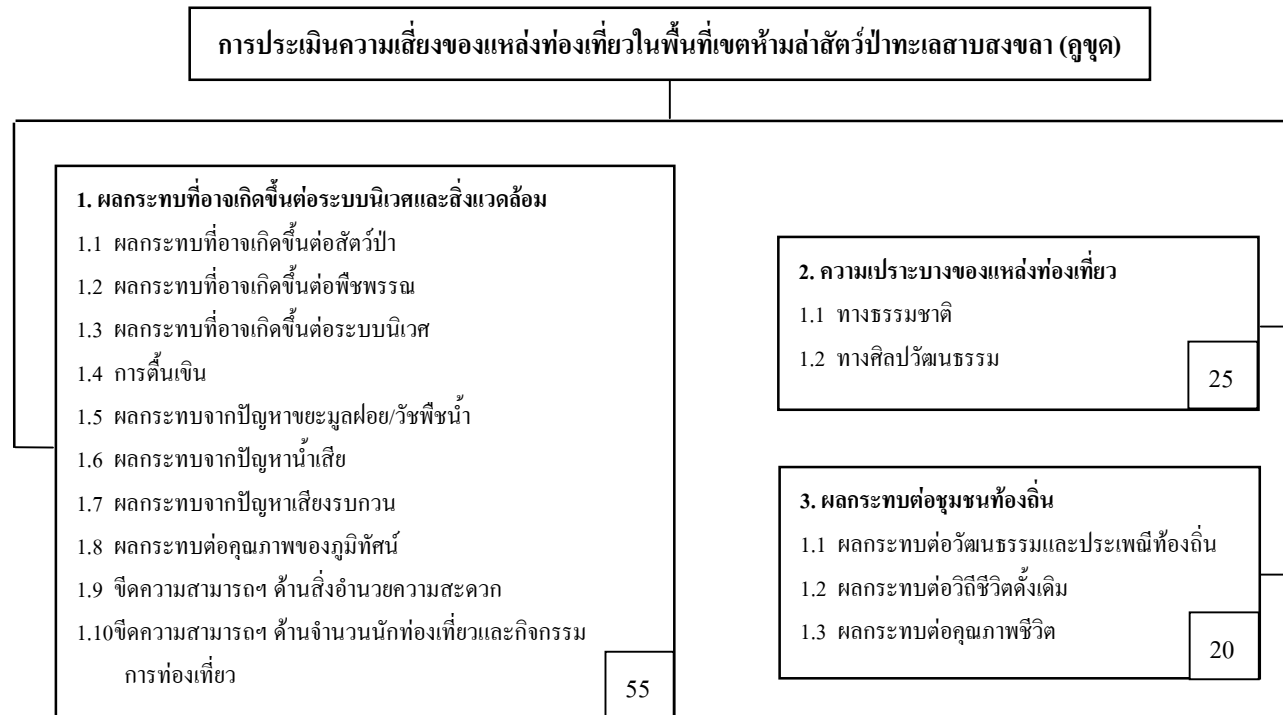
ตาราง 17 (ต่อ)

ขั้นตอนที่	กระบวนการ	วิธีการ	ผลที่ได้รับจากกระบวนการ
7	การลงมติเห็นชอบในการนำไปใช้	การระดมสมอง	วินิจฉัยแบบประเมินฉบับร่าง การทดสอบแบบประเมินฉบับร่างในพื้นที่
7.1	การลงมติไม่เห็นชอบ	การระดมสมอง	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อการปรับปรุงแก้ไข
7.2	การเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะในรอบต่อไป	1) การให้ข้อมูลย้อนกลับและทำซ้ำ 2) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	1) รวบรวมข้อมูลและรายละเอียดจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 2) การปรับปรุงแก้ไข แบบประเมินฉบับร่าง 3) ความเห็นชอบในการนำไปทดสอบในพื้นที่
8	ทดสอบแบบประเมินในพื้นที่	1) การสุ่มตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการประเมินศักยภาพและความเสี่ยงเพื่อหาค่าความคลาดเคลื่อน 2) การคำนวณผลการประเมินและวิเคราะห์กลุ่มศักยภาพและความเสี่ยง	1) หาค่าความคลาดเคลื่อน 2) ปรับปรุงตัวชี้วัดและรายละเอียดของความหมายในการวินิจฉัยค่าถ่วงน้ำหนัก 3) ผลการประเมินมีความสมเหตุสมผลและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง 4) ปรับปรุงแบบประเมิน 5) การตั้งข้อสังเกตความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้น และปรับปรุงแก้ไข 6) การสร้างรูปแบบการนำเสนอผลการประเมินให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพและความเสี่ยง
9	จัดทำแบบประเมินศักยภาพและความเสี่ยง	เทคนิคการประเมินศักยภาพและความเสี่ยงโดยใช้แบบประเมิน (Checklist)	1) ผลการประเมินศักยภาพและความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ และเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (อุยุด) 2) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สอดคล้องกับศักยภาพและความเสี่ยง รวมทั้งมาตรการการลดความเสี่ยงของผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (อุบล)

ที่มา : ดัดแปลงจาก Battelle Environmental Evaluation System (EES) Dee *et al.*(1972)
ภาพประกอบ 10 ตัวชี้วัดและน้ำหนักคะแนนในการประเมินศักยภาพ

ที่มา : ดัดแปลงจาก Battelle Environmental Evaluation System (EES) Dee *et al.* (1972)

ภาพประกอบ 11 ตัวชี้วัดและน้ำหนักคะแนนในการประเมินความเสี่ยง

3.3 ผลการประเมินศักยภาพและความเสี่ยง

หัวข้อนี้จะนำเสนอผลการประเมินศักยภาพและความเสี่ยง ตามด้วยวิธีการประเมิน (วิธีคำนวณ) การนำผลประเมินที่ได้ไปใช้กำหนดคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว (การจัดแบ่งระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว) ตลอดจนการจัดทำแผนที่แสดงศักยภาพและความเสี่ยง

3.3.1 ผลการประเมินศักยภาพ

จากผลการใช้แบบประเมินศักยภาพ เพื่อประเมินพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(อุซูด) พบว่า สามารถประเมินตัวชี้วัดด้านศักยภาพได้ 6 กลุ่ม 23 ตัวชี้วัด จากทั้งหมด 26 ตัวชี้วัด (ตาราง 18) เนื่องจากแบบประเมินที่พัฒนาขึ้น สามารถใช้ประเมินได้ทั้งในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดีในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังนั้น เมื่อนำมาใช้ประเมินในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ จะมีตัวชี้วัดบางตัวที่ไม่สามารถให้คะแนนได้ ได้แก่ สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านความเป็นประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม คุณค่าและความสำคัญด้านความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์/อัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น จึงไม่นำตัวชี้วัดเหล่านี้ มาคิดคำนวณหาคะแนนศักยภาพของเขตห้ามล่าฯ ซึ่งจากตาราง 18 - 19 ได้แสดงผลการประเมินศักยภาพ และสรุปผลการประเมินศักยภาพ ตามลำดับ โดยแสดงรายละเอียดของคะแนนต่างๆ ไว้ดังนี้

(1) การให้ระดับคะแนนตัวชี้วัด (S_i) และการให้ความสำคัญ(I_i) โดยใช้แบบประเมินศักยภาพ (ภาคผนวก 3) และเกณฑ์ในการพิจารณา (ภาคผนวก 1) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการให้คะแนน เช่น การให้คะแนนในตัวชี้วัดกลุ่มที่ 1 ด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ในการพบเห็นสัตว์ป่า/นกในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ จากการประเมินให้คะแนน พบว่า นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นนกได้ในระยะห่าง โดยอาศัยอุปกรณ์ช่วย เพราะนกไม่คุ้นเคยต่อคน ($S=4$) และ เนื่องจากเขตห้ามล่าฯ เป็นแหล่งดูนกน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่ง ซึ่งหากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนสามารถดูนกได้ในระยะใกล้ (โดยไม่รบกวนถิ่นที่อยู่ของนก) หรือสามารถใกล้ชิดกับสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ได้มากเท่าใด จะมีส่วนช่วยดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ให้เดินทางมาเยือนเขตห้ามล่าฯ ได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน จึงถือว่าประเด็นที่มีความสำคัญต่อพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มาก ($I=3$)

- (2) คะแนนจากการประเมิน โดยใช้แบบประเมิน(Checklist) ด้านศักยภาพ เช่น
- กลุ่มที่ 1 ตัวชี้วัดด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 20.20
 - กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 30 เป็นต้น
- (3) คะแนนสูงสุดที่จะเป็นไปได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดที่ทำการประเมิน เช่น
- กลุ่มที่ 1 ตัวชี้วัดด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 30
 - กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 30 เช่นเดียวกัน เป็นต้น
- (4) น้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดที่กำหนด (w_j) และคะแนนที่ได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัด (w_{g_j}) เช่น
- จากผลการคำนวณ พบว่าตัวชี้วัดกลุ่มที่ 1 ตัวชี้วัดด้านสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีค่าน้ำหนักคะแนนจากการคำนวณ (w_{g_1}) เท่ากับ 16.83 จากน้ำหนักระเบียง (w_1) 25
 - จากผลการคำนวณ พบว่าตัวชี้วัดกลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าน้ำหนักระเบียงจากการคำนวณ (w_{g_2}) เท่ากับ 20 จากน้ำหนักระเบียง (w_2) 20 เป็นต้น
- (5) ระดับศักยภาพ (%) ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) เป็นผลรวมของน้ำหนักระเบียงที่คำนวณได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัด เท่ากับ 76.22% จัดอยู่ในระดับศักยภาพสูง

ตัวชี้วัด	S	I	S x I	Max (S x I)	Wg _j (%)	P _{SLB}
1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว (25)*					16.83	
1.1 ทางธรรมชาติ						
1.1.1 การพบเห็นสัตว์ป่า/นก	4	3	12			
1.1.2 ความเป็นแหล่งรวมสัตว์หายาก/นก	2	3	6			
1.1.3 ความเป็นแหล่งรวมพืชหายาก	2	3	6			
1.1.4 ความอุดมสมบูรณ์ของสังคมพืช	4	3	12			
1.1.5 ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ป่า/นก	5	3	15			
$\Sigma(S_i \times I_i)/5, i = 1.1.1 - 1.1.5$			10.20			
1.2 ความเป็นประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม	0	0	0			
1.3 สภาพภูมิทัศน์	5	2	10			
$\Sigma(S_i \times I_i), i = 1.1 - 1.3$			20.20	30		
2. คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว (20)					20	
2.1 คุณค่าทางธรรมชาติและทางด้านระบบนิเวศ	5	3	15			
2.2 ความเป็นเอกลักษณ์ของระบบนิเวศ	5	3	15			
2.3 ความเป็นเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์	0	0	0			
2.4 ด้านเอกลักษณ์/อัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม ฯ	0	0	0			
$\Sigma(S_i \times I_i), i = 2.1 - 2.4$			30	30		
3. การบริหารจัดการ (20)					13.67	
3.1 การบังคับใช้กฎหมาย	4	3	12			
3.2 บุคลากรและงบประมาณ	3	3	9			
3.3 CC ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก	4	3	12			
3.4 CC ด้านจำนวนและกิจกรรมการท่องเที่ยว	3	3	9			
3.5 การจัดการขยะมูลฝอย/วัชพืชน้ำ	4	3	12			
3.6 ความสามารถในการกำจัดน้ำเสีย	2	2	4			
3.7 การกำหนดมาตรการเฝ้าระวังและลดผลกระทบ	4	3	12			
3.8 การกระจายรายได้ให้กับชุมชน	4	3	12			
$\Sigma(S_i \times I_i), i = 3.1 - 3.8$			82	120		

ตาราง 18 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	S	I	S x I	Max (S x I)	W _{g_j} (%)	P _{SLB}
4. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (15)					10.80	
4.1 ระบบการสื่อความหมาย	4	3	12			
4.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3	3	9			
4.3 ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4	3	12			
4.4 การดำเนินงาน/ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4	3	12			
4.5 ความสอดคล้องของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	3	3	9			
Σ (S_i x I_i), i = 4.1 - 4.5			54	75		
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรอื่นๆ (15)					11.25	
5.1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4	3	12			
5.2 การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น	4	3	12			
5.3 การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กร	4	3	12			
5.4 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	3	3	9			
Σ (S_i x I_i), i = 5.1 - 5.4			45	60		
6. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย (5)					3.67	
6.1 ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	5	2	10			
6.2 ความปลอดภัย	4	3	12			
Σ (S_i x I_i), i = 6.1 - 6.2			22	30		
Σ W_{g_j}, j = 1 - 6					76.22	High

หมายเหตุ:

* = ตัวเลขในวงเล็บ ในช่อง "ตัวชี้วัด" หมายถึงน้ำหนักของตัวชี้วัดกลุ่มนั้นๆ

S = คะแนน

I = ความสำคัญ

Max (S x I) = ค่าคะแนนสูงสุดที่จะเป็นไปได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัด หรือจากสูตร $\sum_{i=1}^{n_j} [\text{Max}(S_i I_i)]$

$i = 1, 2, \dots, n_j$ โดยนำมาคิดคำนวณเฉพาะตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มที่สามารถประเมินได้

W_{g_j} = น้ำหนักคะแนนกลุ่มตัวชี้วัดที่คำนวณได้

P_{SLB} = ระดับศักยภาพของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- High ≥ 60% ระดับศักยภาพสูง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก
- Medium = 40-59% ระดับศักยภาพปานกลาง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวรอง
- Low < 40% ระดับศักยภาพต่ำ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่

ตาราง 19 สรุปผลการประเมินศักยภาพ

	1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	3. การบริหารจัดการ	4. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	5. การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรอื่นๆ	6. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย	ระดับศักยภาพ (%)
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คุซุด) (Wg)	16.83	20	13.67	10.80	11.25	3.67	76.22
คะแนนที่ได้จากแบบประเมิน (Checklist)	20.20	30	82	54	45	22	
ค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มที่จะเป็นไปได้	30	30	120	75	60	30	
น้ำหนักคะแนนในแต่ละกลุ่ม (w _j)	25	20	20	15	15	5	

3.3.2 วิธีการประเมินศักยภาพ

(1) การคำนวณคะแนนกลุ่มตัวชี้วัดด้านศักยภาพ โดยคำนวณจากสูตร

$$Wg_j = \frac{\sum_{i=1}^{n_j} S_i I_i \times W_j}{\sum_{i=1}^{n_j} [\text{Max}(S_i I_i)]}$$

เมื่อ Wg_j = คำนวณน้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดด้านศักยภาพตัวที่ j ($j = 1, 2, \dots, 6$)

S_i = ค่าคะแนน (Score) ของศักยภาพของตัวแปรที่ i

I_i = ค่าความสำคัญ (Importance) ของตัวแปรที่ i

n_j = จำนวนตัวชี้วัดในกลุ่มที่ j

w_j = คำนวณน้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดกลุ่มที่ j ($j = 1, 2, \dots, 6$)

$\text{Max}(S_i I_i)$ = ค่าคะแนนสูงสุดในที่จะเป็นไปได้ (ในที่นี้ คือ $5 \times 3 = 15$)

หมายเหตุ: $i = 1, 2, \dots, n_j$ โดยนำมาคิดคำนวณเฉพาะตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มที่สามารถประเมินได้

จากจำนวนตัวชี้วัดที่ได้ทำการประเมินในแต่ละกลุ่ม นำมาพิจารณาค่าคะแนนตามน้ำหนักของกลุ่มตัวชี้วัด เมื่อแทนค่าคะแนนในสูตรที่กำหนดขึ้น จะได้ค่าระดับศักยภาพของกลุ่มตัวชี้วัดต่างๆ ดังนี้

- การคำนวณตัวชี้วัดกลุ่มที่ 1 สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยกำหนดให้น้ำหนัก (w_1) เท่ากับ 25 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_1 &= (20.20 \times 25) / 30 \\ &= 16.83 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) มีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 16.83 คะแนน

- การคำนวณตัวชี้วัดกลุ่มที่ 2 คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดให้น้ำหนัก (w_2) เท่ากับ 20 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_2 &= (30 \times 20) / 30 \\ &= 20 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) มีคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 20 คะแนน

- การคำนวณตัวชี้วัดกลุ่มที่ 3 การบริหารจัดการ โดยกำหนดให้น้ำหนัก (w_3) เท่ากับ 20 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_3 &= (82 \times 20) / 120 \\ &= 13.67 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) มีการบริหารจัดการ มีค่าเท่ากับ 13.67 คะแนน

- การคำนวณตัวชี้วัดกลุ่มที่ 4 การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดให้มีน้ำหนัก (w_4) เท่ากับ 15 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_4 &= (54 \times 15) / 75 \\ &= 10.80 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าเท่ากับ 10.80 คะแนน

- การคำนวณตัวชี้วัด กลุ่มที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรอื่นๆ โดยกำหนดให้มีน้ำหนัก (w_5) เท่ากับ 15 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_5 &= (45 \times 15) / 60 \\ &= 11.25 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) มีการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรอื่นๆ มีค่าเท่ากับ 11.25 คะแนน

- การคำนวณตัวชี้วัดกลุ่มที่ 6 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย กำหนดให้มีน้ำหนัก (w_6) เท่ากับ 5 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_6 &= (22 \times 5) / 30 \\ &= 3.67 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) มีการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย มีค่าเท่ากับ 3.67 คะแนน

(2) การคำนวณศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนวณจากสูตร

$$P_{SLB} = \sum_{j=1}^6 Wg_j$$

เมื่อ P_{SLB} = ระดับศักยภาพของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่มา : อรสา คงทอง (2547)

จากสูตร แทนค่าน้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดด้านศักยภาพของเขตห้ามล่าฯ ทั้ง 6 กลุ่ม ที่คำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} P_{SLB} &= (16.83 + 20 + 13.67 + 10.80 + 11.25 + 3.67) \\ &= 76.22 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) มีศักยภาพของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีค่าเท่ากับ 76.22 คะแนน

เมื่อนำคะแนนที่ได้จากผลการคำนวณระดับศักยภาพ มาพิจารณาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดในท้ายตาราง 18 ประกอบการพิจารณา ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนศักยภาพ $\geq 60\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนศักยภาพ 40-59% จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวรอง ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และ
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนศักยภาพ $< 40\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่(อนุภาค) ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ดังนั้น เมื่อนำค่าคะแนนศักยภาพของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) ซึ่งมีระดับศักยภาพ 76.22 % มาพิจารณา พบว่าเขตห้ามล่าฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับคุณภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีศักยภาพสูง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(3) การสรุปผลการประเมินศักยภาพและการจัดลำดับความสำคัญ

จากผลการประเมินศักยภาพของเขตห้ามล่าฯ จะเห็นว่าเขตห้ามล่าฯ มีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและมีความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวมาก ($Wg_6 = 3.67$) และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ($Wg_1 = 16.83$) ที่สำคัญคือ มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีความอุดมสมบูรณ์ของนกน้ำและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีคุณค่าและความสำคัญ ($Wg_2 = 20$) ในการเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำในแหล่งน้ำกร่อยและน้ำเค็มแห่งเดียวในประเทศไทย การบริหารจัดการ ($Wg_3 = 13.67$) จึงให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($Wg_4 = 10.80$) ที่สามารถสร้างอาชีพให้กับชุมชนท้องถิ่นได้ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ชุมชนในท้องถิ่นให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วม ($Wg_5 = 11.25$) อย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป จากผลการประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คุชูด) พบว่า เขตห้ามล่าฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพสูง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ตาราง 20)

ตาราง 20 สรุปคะแนนศักยภาพและการจัดลำดับความสำคัญ

	1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	3. การบริหารจัดการ	4. การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กรอื่นๆ	6. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย	ระดับศักยภาพสูง และ เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก	ระดับศักยภาพปานกลาง และ เป็น แหล่งท่องเที่ยวรอง	ระดับศักยภาพต่ำ และ เป็น แหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่
	25	20	20	15	15	5	≥60	40-59	<40
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด)	16.83	20	13.67	10.80	11.25	3.67	76.22		

3.3.3 ผลการประเมินความเสี่ยง

จากผลการใช้แบบประเมินความเสี่ยง เพื่อประเมินพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูขุด) พบว่า สามารถประเมินตัวชี้วัดด้านความเสี่ยงได้ 3 กลุ่ม 13 ตัวชี้วัด จากตัวชี้วัดทั้งหมด 15 ตัวชี้วัด (ตาราง 24) เช่นเดียวกับแบบประเมินศักยภาพ กล่าวคือ แบบประเมินที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้ประเมินได้ทั้งในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทางศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดีในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังนั้น เมื่อนำมาประเมินในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่นในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ จะมีตัวชี้วัดบางตัวที่ไม่สามารถให้คะแนนได้ ได้แก่ ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และผลกระทบต่อวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น จึงไม่นำตัวชี้วัดเหล่านั้น มาคิดคำนวณหาคะแนนความเสี่ยงของเขตห้ามล่าฯ ซึ่งจากตาราง 21 - 22 ได้แสดงผลการประเมินความเสี่ยง และสรุปผลการประเมินความเสี่ยง ตามลำดับ โดยแสดงรายละเอียดของคะแนนต่างๆ ไว้ดังนี้

(1) การให้ระดับคะแนนตัวชี้วัด (S) และการให้ความสำคัญ (I) โดยใช้แบบประเมิน (Checklist) ความเสี่ยง (ภาคผนวก 4) และเกณฑ์ในการพิจารณา (ภาคผนวก 2) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อใช้ประกอบการให้คะแนน เช่น การให้คะแนนในตัวชี้วัดกลุ่มที่ 1 ด้านผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เช่น ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสัตว์ป่า/นก พบว่า หากมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตห้ามล่าฯ อาจส่งผลกระทบต่อถิ่นที่อยู่อาศัยและการดำรงชีวิตของสัตว์ป่าหรือนกน้ำได้ (S=4) และเนื่องจากเขตห้ามล่าฯ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความหลากหลายทางระบบนิเวศ เป็นแหล่งอาหาร และเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำหลายชนิด หากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากเกินไป หรือมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของนกที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ อาจส่งผลให้นกน้ำมีจำนวนลดลง และสูญพันธุ์ได้ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการคำนึงถึงผลกระทบในประเด็นนี้ให้มาก จึงถือว่าประเด็นนี้มีความสำคัญต่อพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มาก (I=3) และเมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด พบว่าพื้นที่เขตห้ามล่าฯ มีความสำคัญทั้งในด้านการเป็นแหล่งรวมของพืชพรรณและนกน้ำนานาชนิด และเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ ดังนั้น หากพื้นที่มีแนวโน้มของผลคะแนนจากการประเมินความเสี่ยงของตัวชี้วัดในกลุ่มนี้สูง ควรมีการกำหนดแนวทางเพื่อเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น กำหนดเขตพื้นที่สำหรับการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยว และเขตพื้นที่ปลอดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเช่น บริเวณแหล่งอาหาร และแหล่งทำรังวางไข่ เป็นต้น (จึงได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตัวชี้วัดกลุ่มนี้ให้เท่ากับ 55 คะแนน)

(2) คะแนนจากการประเมินโดยใช้แบบประเมินด้านความเสี่ยง เช่น

- กลุ่มที่ 1 ตัวชี้วัดด้านผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 66 คะแนน
- กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 12 คะแนน เป็นต้น

(3) คะแนนสูงสุดที่จะเป็นไปได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัดที่ทำการประเมิน เช่น

- กลุ่มที่ 1 ตัวชี้วัดด้านผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 150 คะแนน
- กลุ่มที่ 2 ตัวชี้วัดด้านความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว มีคะแนนจากการประเมินเท่ากับ 15 คะแนน เป็นต้น

(4) น้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัด (w_j) และคะแนนที่ได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัด (W_{g_j})

เช่น

- จากผลการคำนวณ พบว่าตัวชี้วัดกลุ่มที่ 1 ด้านผลกระทบต่อระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม มีค่าน้ำหนักคะแนนจากการคำนวณ (W_{g_1}) เท่ากับ 24.20 จากน้ำหนักระเบียบ (w_1)

55

- จากผลการคำนวณ พบว่าตัวชี้วัดกลุ่มที่ 2 ด้านความประจบประแจงของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าน้ำหนักคะแนนจากการคำนวณ (W_{g_2}) เท่ากับ 20 จากน้ำหนักระเบียบ (w_2) 25 เป็นต้น

(5) ระดับความเสี่ยง (%) ของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด) เท่ากับ 53.53 จัดอยู่ในระดับความเสี่ยงปานกลาง

ตาราง 21 ผลการประเมินความเสี่ยงของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (ลุ่ม)

ตัวชี้วัด	S	I	S x I	Max (S x I)	Wg _j (%)	R _{SLB}
1. ผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม (55)*					24.20	
1.1 ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสัตว์ป่า/นก	4	3	12			
1.2 ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อพืชพรรณ	3	2	6			
1.3 ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศ	3	3	9			
1.4 การตื่นเงิน	3	2	6			
1.5 ผลกระทบจากปัญหาขยะมูลฝอย/วัชพืชน้ำ	3	3	9			
1.6 ผลกระทบจากปัญหาน้ำเสีย	3	3	9			
1.7 ผลกระทบจากปัญหาเสียงรบกวน	3	2	6			
1.8 ผลกระทบต่อคุณภาพภูมิทัศน์	2	2	4			
1.9 ซีดความสามารถฯ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	1	3	3			
1.10 ซีดความสามารถฯ ด้านจำนวนนักท่องเที่ยว ฯ	1	2	2			
Σ (S_i x I_i), i = 1.1 - 1.10			66	150		
2. ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว(25)					20	
2.1 ทางธรรมชาติ	4	3	12			
2.2 ทางศิลปวัฒนธรรม	0	0	0			
Σ (S_i x I_i), i = 2.1 - 2.2			12	15		
3. ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น (20)					9.33	
3.1 ผลกระทบต่อวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น	0	0	0			
3.2 ผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม	4	2	8			
3.3 ผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต	2	3	6			
Σ (S_i x I_i), i = 3.1 - 3.3			14	30		
ΣWg_j, j = 1 - 3					53.53	Medium

หมายเหตุ:

* = ตัวเลขในวงเล็บ ในช่อง "ตัวชี้วัด" หมายถึงน้ำหนักของตัวชี้วัดกลุ่มนั้นๆ

S = คะแนน ; I = ความสำคัญ

Max (S x I) = ค่าคะแนนสูงสุดที่จะเป็นไปได้ในแต่ละกลุ่มตัวชี้วัด หรือจากสูตร $\sum_{i=1}^{n_j} [\text{Max}(S_i I_i)]$
 $i = 1, 2, \dots, n_j$ โดยนำมาคิดคำนวณเฉพาะตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มที่สามารถประเมินได้

Wg_j = น้ำหนักคะแนนกลุ่มตัวชี้วัดที่คำนวณได้

R_{SLB} = ระดับผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- High $\geq 60\%$ ความเสี่ยงของผลกระทบสูง (High Risk)
- Medium = 40-59% ความเสี่ยงของผลกระทบปานกลาง (Medium Risk)
- Low < 40% ความเสี่ยงของผลกระทบต่ำ (Low Risk)

ตาราง 22 สรุปผลการประเมินความเสี่ยง

	1. ผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความประมาทของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น	ระดับความเสี่ยง (%)
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) (Wg)	24.20	20	9.33	53.53
คะแนนที่ได้จากแบบประเมิน(Checklist)	66	12	14	
ค่าคะแนนสูงสุดในแต่ละกลุ่มที่จะเป็นไปได้	150	15	30	
น้ำหนักคะแนนในแต่ละกลุ่ม (W _j)	55	25	20	

3.3.4 วิธีการประเมินความเสี่ยง

(1) การคำนวณคะแนนกลุ่มตัวชี้วัดด้านความเสี่ยง โดยคำนวณจากสูตร

$$Wg_j = \frac{\sum_{i=1}^{n_j} S_i I_i \times w_j}{\sum_{i=1}^{n_j} [\text{Max}(S_i I_i)]}$$

เมื่อ Wg_j = ค่าคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดด้านความเสี่ยงตัวที่ j ($j = 1, 2, \dots, 3$)

S_i = ค่าคะแนน (Score) ของความเสี่ยงของตัวแปรที่ i

I_i = ค่าความสำคัญ (Importance) ของตัวแปรที่ i

n_j = จำนวนตัวชี้วัดในกลุ่มที่ j

w_j = ค่าน้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดที่ j ($j = 1, 2, \dots, 3$)

$\text{Max}(S_i I_i)$ = ค่าคะแนนสูงสุดที่จะเป็นไปได้ (ในที่นี้ คือ $5 \times 3 = 15$)

หมายเหตุ: $i = 1, 2, \dots, n_j$ โดยนำมาคิดคำนวณเฉพาะตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มที่สามารถประเมินได้

จากจำนวนตัวชีวิตที่ได้ทำการประเมินในแต่ละกลุ่ม นำมาพิจารณาค่าคะแนนตามน้ำหนักของกลุ่มตัวชีวิต เมื่อแทนค่าคะแนนในสูตรที่กำหนดขึ้น จะได้ค่าระดับความเสี่ยงของกลุ่มตัวชีวิตต่างๆ ดังนี้

- การคำนวณตัวชีวัดกลุ่มที่ 1 ผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้น้ำหนัก (w_1) เท่ากับ 55 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_1 &= (66 \times 55) / 150 \\ &= 24.20 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) มีผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีค่าเท่ากับ 24.20 คะแนน

- การคำนวณตัวชีวัดกลุ่มที่ 2 ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว กำหนดให้น้ำหนัก (w_2) เท่ากับ 25 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_2 &= (12 \times 25) / 15 \\ &= 20 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) มี ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 20 คะแนน

- การคำนวณตัวชีวัดกลุ่มที่ 3 ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น กำหนดให้น้ำหนัก (w_3) เท่ากับ 20 คะแนน

$$\begin{aligned} Wg_3 &= (14 \times 20) / 30 \\ &= 9.33 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 9.33 คะแนน

(2) การคำนวณความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนวณจากสูตร

$$R_{SLB} = \sum_{j=1}^3 Wg_i$$

เมื่อ R_{SLB} = ระดับความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำ
ทะเลสาบสงขลา

ที่มา : อรสา คงทอง (2547)

จากสูตร แทนค่าน้ำหนักคะแนนของกลุ่มตัวชี้วัดด้านความเสี่ยงของเขตห้ามล่าฯ
ทั้ง 3 กลุ่ม ที่คำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} R_{SLB} &= (24.20 + 20 + 9.33) \\ &= 53.53 \text{ คะแนน} \end{aligned}$$

ดังนั้น เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด) มีความเสี่ยงของผลกระทบที่อาจ
จะเกิดขึ้น มีค่าเท่ากับ 53.53 คะแนน

เมื่อนำคะแนนที่ได้จากผลการคำนวณความเสี่ยง มาพิจารณาเพื่อจัดลำดับความ
สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดในท้ายตาราง 21 ประกอบการพิจารณา ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนความเสี่ยง $\geq 60\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงสูง
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนความเสี่ยง 40-59% จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงปานกลาง และ
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนความเสี่ยง $< 40\%$ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงต่ำ

ดังนั้น เมื่อนำค่าคะแนนความเสี่ยงของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คุชูด)
ซึ่งมีความเสี่ยง 53.53 % มาพิจารณา พบว่าเขตห้ามล่าฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณลักษณะในการ
ได้รับความเสี่ยงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยวจัดอยู่ในระดับความเสี่ยง
ปานกลาง

(3) การสรุปผลการประเมินความเสี่ยง

จากผลการประเมินความเสี่ยงของเขตห้ามล่าฯ จะเห็นได้ว่าเขตห้ามล่าฯ (ตาราง 25) มีสภาพนิเวศที่มีความเปราะบางในระดับปานกลาง ($Wg_2 = 20$) หากไม่มีมาตรการจัดการที่เหมาะสม กิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภท บางลักษณะ อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ($Wg_1 = 24.20$) และชุมชนท้องถิ่นได้ ($Wg_3 = 9.33$)

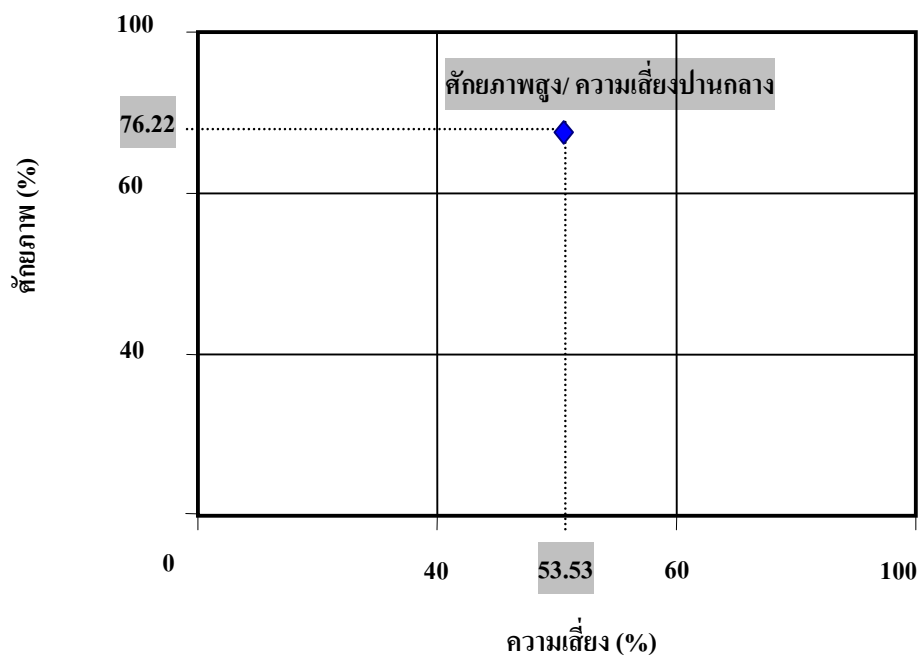
โดยสรุป จากผลการประเมินและวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูขุด) พบว่า เขตห้ามล่าฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง (ตาราง 23)

ตาราง 23 สรุปคะแนนความเสี่ยงและการจัดลำดับความสำคัญ

แหล่งท่องเที่ยว	ตัวชี้วัด			ระดับความเสี่ยง (%)		
	1. ผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น	ความเสี่ยงของผลกระทบสูง (High Risk)	ความเสี่ยงของผลกระทบปานกลาง (Medium Risk)	ความเสี่ยงของผลกระทบต่ำ (Low Risk)
	55	25	20	≥ 60	40-59	< 40
เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา(คูขุด)	24.20	20	9.33		53.53	

3.3.5 การจัดแบ่งระดับศักยภาพและความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนศักยภาพและความเสี่ยง มาพิจารณากำหนดระดับคุณภาพ พบว่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูชูด) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับคุณภาพของศักยภาพสูง และความเสี่ยงปานกลาง (ภาพประกอบ 12)

ภาพประกอบ 12 ระดับศักยภาพและความเสี่ยงของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (คูชูด)

3.3.6 แผนที่แสดงศักยภาพและความเสี่ยง

จากผลคะแนนคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ที่ได้จากการคำนวณระดับศักยภาพ และความเสี่ยงของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (กุขุด) ($P_{SLB} = 76.22\%$ และ $R_{SLB} = 53.53\%$) นำมาจัดทำแผนที่แสดงระดับศักยภาพ และแผนที่แสดงระดับความเสี่ยงของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

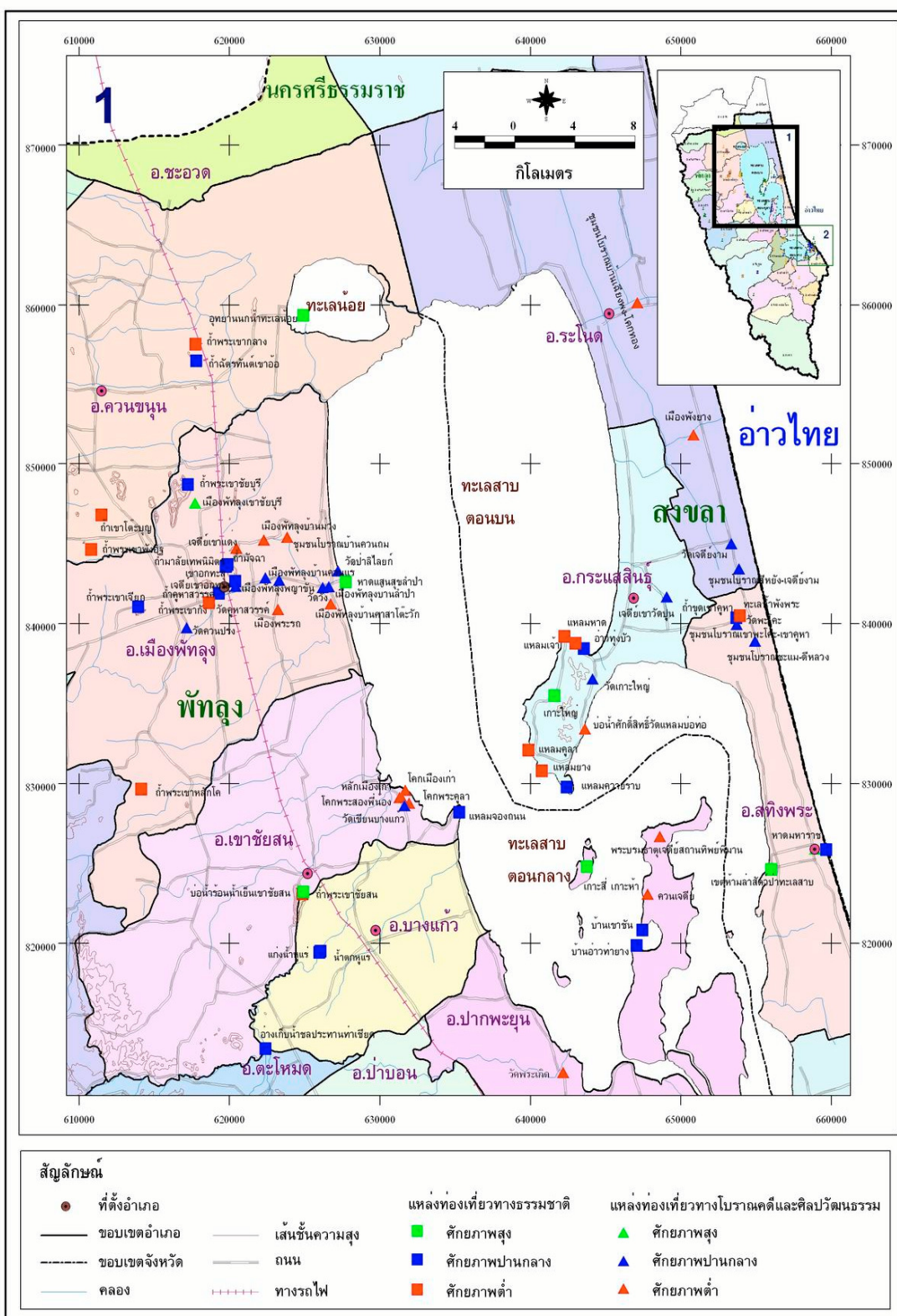
โดยกำหนดให้ ระดับศักยภาพ (สูง-ปานกลาง-ต่ำ) แทนค่าด้วยสี ดังนี้

- สีเขียว เป็นตัวแทน ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติที่มีศักยภาพสูง
- สีน้ำเงิน เป็นตัวแทน ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติที่มีศักยภาพ ปานกลาง
- สีแดง เป็นตัวแทน ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติที่มีศักยภาพต่ำ

กำหนดให้ระดับความเสี่ยง (สูง-ปานกลาง-ต่ำ) แทนค่าด้วยสี ดังนี้

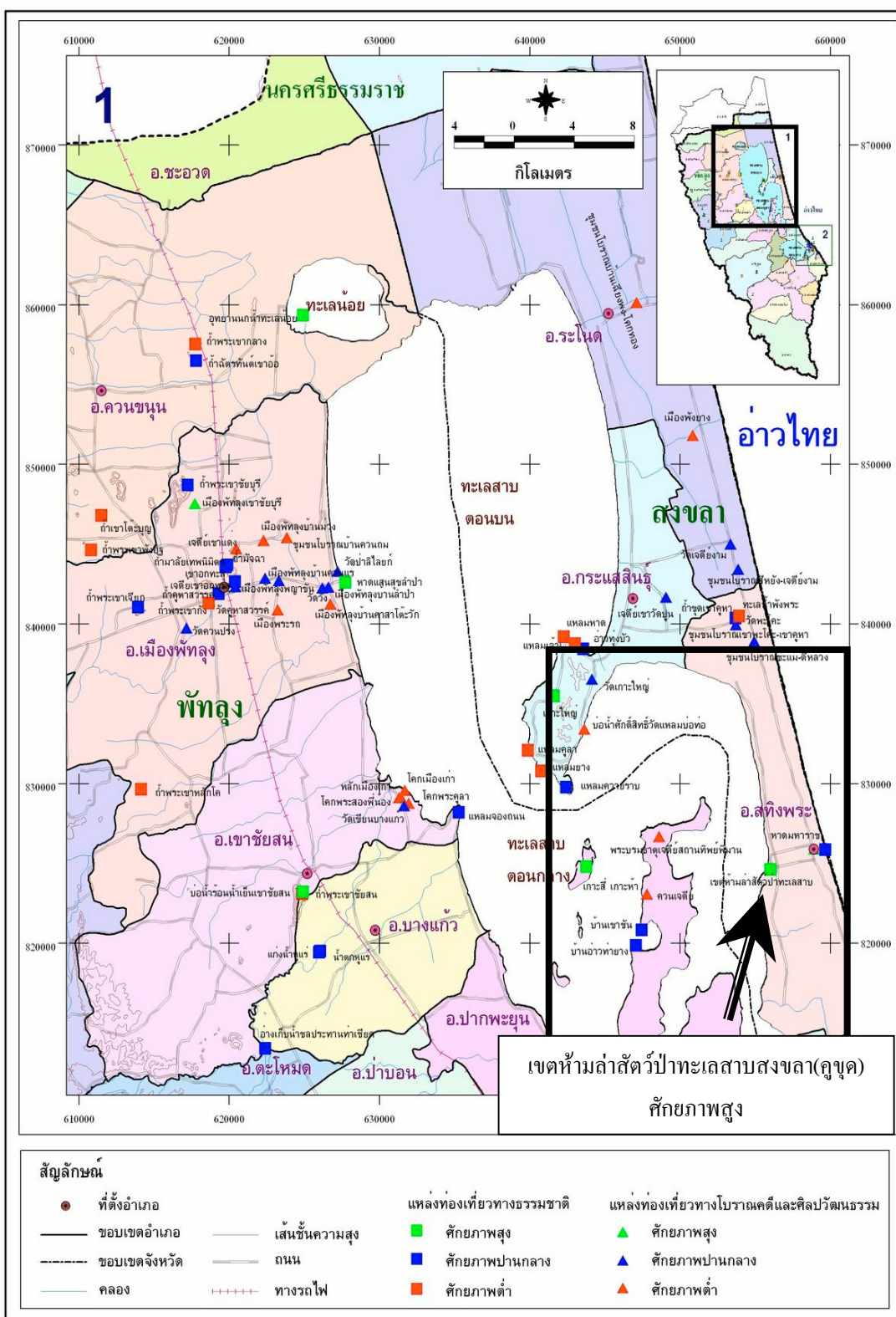
- สีแดง เป็นตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติที่มีระดับความเสี่ยง สูง
- สีน้ำเงิน เป็นตัวแทนของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเสี่ยง ปานกลาง
- สีเขียว เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความเสี่ยง ต่ำ

จากผลของการจัดทำแผนที่แสดงระดับศักยภาพและความเสี่ยงของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลานั้น กำหนดให้ แหล่งท่องเที่ยวของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบสงขลา (กุขุด) มีระดับศักยภาพสูง แทนด้วยสีเขียว (ภาพประกอบ 13-14) และมีระดับความเสี่ยงปานกลาง แทนด้วยสีน้ำเงิน (ภาพประกอบ 15-16)

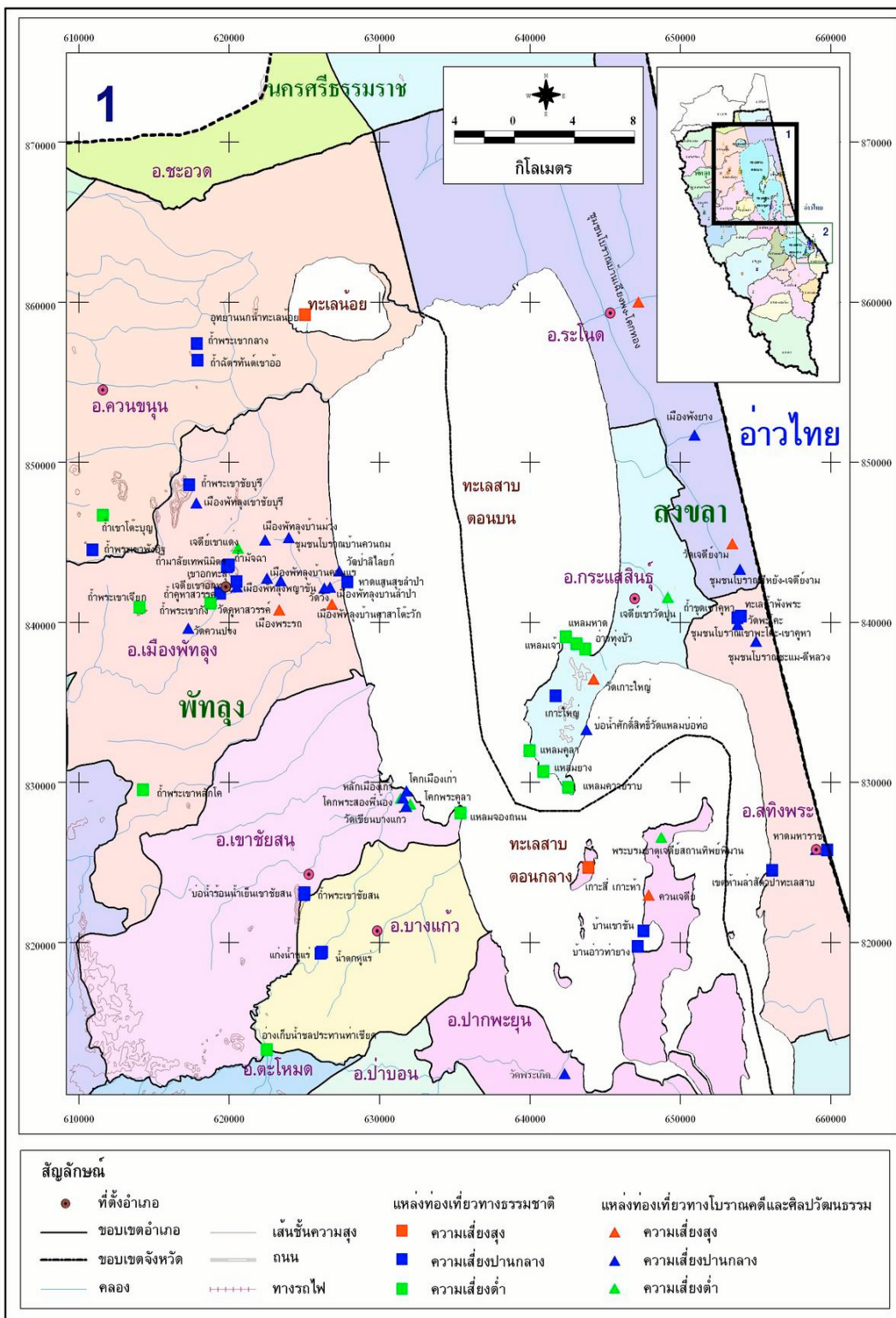
ที่มา : อรสา คงทอง (2547)

ภาพประกอบ 13 แผนที่ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและของเขตห้ามล่าฯ

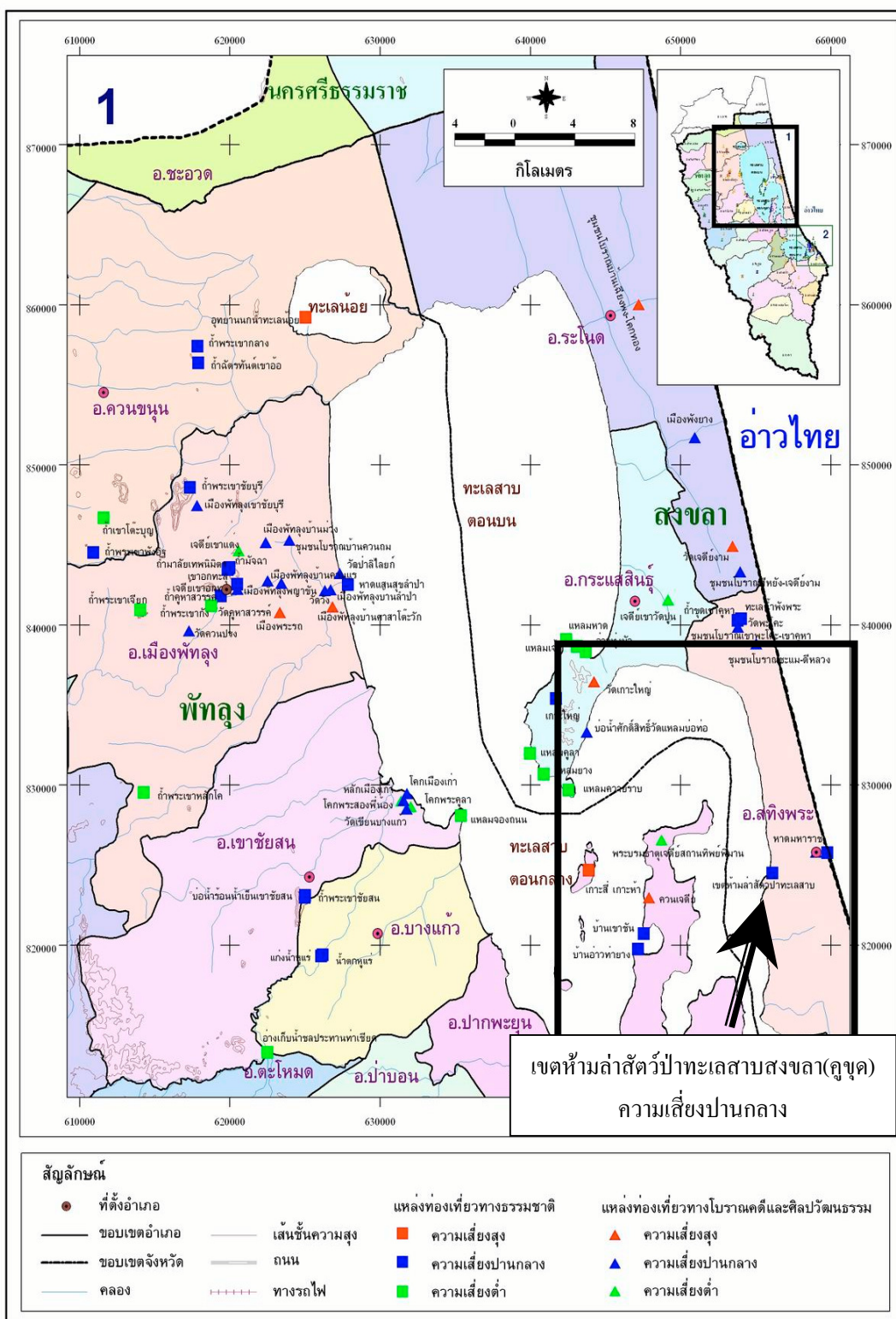
ที่มา : อรสา คงทอง (2547)

ภาพประกอบ 14 แผนที่ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและแสดงขอบเขตของพื้นที่เขตห้ามล่าฯ

ที่มา : อรสา คงทอง (2547)

ภาพประกอบ 15 แผนที่ระดับความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและของเขตห้ามล่าสัตว์ฯ

ที่มา : อรสา คงทอง (2547)

ภาพประกอบ 16 แผนที่ระดับความเสี่ยงของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาและแสดงขอบเขตของพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่า